

Fm
D 43-20
6

A FELSŐ-MAGYARORSZÁGI
MUZEUM-EGYLET
HETEDIK ÉVKÖNYVE.

AZ IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNY MEGBIZÁSABÓL

SZERKESZTETTE S KÖZREBOCSÁTJA

Dr. STÖHR ANTAL,

egyl. titkár, prem. főgymn. rendes és kir. jogakad. magántanár.

KASSA.

NYOMATOTT WERFER KÁROLY AKAD. KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁJÁBAN.

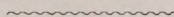
1886.

945/1953

TARTALOM.

<i>Hadi párbaj Egy lap Kassa multjából. Dr. Hohenauer Ignác</i>	1
<i>A felsőmagyarországi muzeum könyv- és okmánytára. Dr. Tóth L.</i>	10
<i>„Extrapassio“. Schlatter Alfréd</i>	29
<i>Egy Emlékkönyv. Mesko Sándor ajándéka. Stöhr Antal</i>	34
<i>Kassa sz. kir. város levéltárából. Dragóner Béla</i>	42
Egyleti és intézeti ügyek:	
<i>Vidéki muzeumügy</i>	47
<i>A Klimkoricz Béla siremlékének ügye</i>	52
<i>A felsőmagyarországi muzeum-egyletnek 1886. június 3-án tartott közgyűlése</i>	54
<i>A felsőmagyarországi muzeum 1886. évi pénztár-számlája</i>	61
<i>A felsőmagyarországi muzeum alaptőkéje</i>	62
<i>Kimutatás azon ajándéktárgyakról, melyekkel a felsőmagyarországi muzeum gyűjteményei az 1885. évben gyarapodtak</i>	63
<i>Az egylet kormánya</i>	71
<i>A felsőmagyarországi muzeum-egylet tagjainak névsora</i>	73

TARTALOM

*Visszafelé kutatva, gyűjtve, biztosabban
haladunk előre.*

Stöhr Antal.

Hadi párbaj.

Egy lap Kassa multjából.

Nehéz megpróbáltatásoknak volt Kassa városa kitéve az 1491-iki évben, a midőn több magyar főúr, kik különben is ellenségei voltak Zápolya Istvánnak, sehogy sem akarták ennek pártfogoltját, Ulászlót királyuknak elismerni, hanem testvéröcsését, Albertet, a harcziás szellemű lengyel herceget hívták meg a magyar trónra.

Albert készségesen engedett e meghívásnak; — hogy is ne, hisz Európa legfényesebb trónjáról, a legvitézebb nemzet birodalmáról volt szó, az ország még nem indult hanyatlásnak, alig egy éve, hogy legdicsőbb királyainak egyike, Hunyadi Mátyás fölött becsukódott a székesfehérvári sirbolt; — senki sem értette még azon megható jelenet horderejét, a midőn a nagy király gyászkíséretéből tizenkét lovag a királyság jelvényeit és az országok czimereit a nagytár előtt földre sujtotta, s bánatos elkeseredésében felkiáltott: „Vége Mátyás birodalmának!”

Albert herceg tekintélyes sereg élén becsapott az országba, s utját egyenesen Kis-Szeben és Eperjesnek vette; állott pedig ezen sereg 4000 gyalog és 8000 lovas harczosból, kik részben lengyelek, részben pedig tatárok voltak.

És ezek a tatárok egy második tatárjárást rögtönöztek a felső megyékben; Sáros és Abaujvármegye lakossága eleget szenvedett zsarolásaitól.

Beatrix, Mátyás özvegye, a ki még azon reménnyel kecsegtette magát, hogy Ulászló nőül veszi, 400 lovast küldött Kassának segítségül, nehogy ezen nevezetes erősség az ellen kezébe kerüljön; ezeket azonban Magyar Balázs, Mátyás nagy-

nevű vezére, most már Albert hive, utközben szétugraszította, s így a kassaiak magukra maradtak.

A kassaiak különben el nem csüggedtek, sőt még akkor sem veszték el bátorságukat, midőn Kis-Szeben és Eperjes meghódolt és Albert szeptember első napjaiban ágyuztatni kezdé a várost.

Volt akkor a városban lótás, futás. A polgárok versenyt dolgoztak a királyi zsoldosokkal, hogy a kapukat eltorlaszolják, a sánczokat megerősítsék, s az ágyukat rendbe hozván, a lengyelek gorombaságait hasonló goromba módon viszonozzák.

Prechtel Péter volt ez idő szerint a fegyverfogható polgárok hadnagya, s buzgalma, valamint haditudománya cseppet sem volt hiányosabb a király hadnagyéinál: Buzitay Cherubin, Kányi András és Ruszkay Pálénál.

Hogy pedig a lengyelek nem vették tréfára a dolgot, bizonyítja ama körülmény, hogy az öt hónapig tartó, bár több ízben félbeszakított ostrom alatt ugyancsak megrongálták a bástyákat; sőt annyira gonosz indulatuk voltak, miszerint különös szenvedélylyel lődözték a szent Erzsébet székesegyházát, a kassaiak legnagyobb büszkeségét, melynek legremekebb diszitéseit megrongálták.

Fel is jajdultak erre a kassaiak, s minden egyes csonkítás, mely a kőfaragás e remekműveit érinté, úgy fájt nekik, mintha csak saját testük egyes tagjait érintette volna.

Ezen ostrom szomorú emléke meg van különben örökítve magán, a sokat szenvedett székesegyházon, s pedig egy ágyugolyó által, melyet annak északi oldalába befalaztak; továbbá következő, a nyugati homlokzat felső karzata alatt látható felirat által; „Anno 1491 obsidio erat urbis Cassa per annum.“

Ulászló, kit még m. év szeptember 18-án megkoronáztak magyar királynak, többször sürgette öcsését, hagyna fel Kassa ostromával és takarodjék vissza Lengyelhonba. Albert azonban nem hallgatott bátyjára, s így végre kénytelen volt Ulászló Hatvan alá sereget gyűjteni, hogy a várost az ostromzár alól felmentse.

A király hivei lassacskán meg is jelentek a hatvani táborban; névszerint: Báthory István, Bakács Tamás, Kinizsy

Pál, Szokoly János, Beriszló Bertalan és Ghúz Osvát s az egész sereg 1492. január havában Kassa alá ért, hol a Hernád és Csermely között tábort járt, míg Albert harczoai, a mai Ferencz város fölött, a Hlinyiken sáncolták körül sátraikat.

Zápolya István szinte segítséget ígért volt a királynak, s csak azért késedelmeskedett, mert Szepességből jövet, nem akart egész Hatvanig nyomulni. Mihelyt azonban hírért vette, hogy a király Kassa alá érkezett, rögtön megindult seregével.

Megtudván Ulászló, hogy a nádorispán utközben van, kíséretével két mértföldnyire, egész Béláig eléje lovagolt; s a találkozás oly szívélyes vala, miszerint a király meg sem engedé, hogy a szepesi gróf paripájáról leszálljon, hanem úgy fogadta mint magához hasonló fejedelmet, kezét nyújtá, s örömét meleg szavakban kinyilatkoztatá.

Nagy öröm volt Kassa lakossága között, midőn a szép számú királyi sereg megérkezett. Senki sem kételkedett benne, hogy ezek majd elverik a lengyeleket és tatárokat, kik a hosszan tartó vivás ideje alatt ugyancsak sanyargatták az egész környéket, felemésztvén és elpusztítván mindent, a mi körmük közé került.

Zápolya István megérkezte után el is határozták a királyi táborban, hogy másnap megtámadják a lengyel sereget, éjnek idején azonban oly nagy havazás támadt, hogy reggelre sem szekérrel sem lóval nem lehetett a táborból kivergődni.

A zordon idő ezel még be nem elégedte, mert rákövetkező éjjel észak felől oly borzasztó orkán keletkezett, hogy a tábor valamennyi sátraít felforgatta, s azt hóval majdhogynem egészen betemette. A királyt saját sátra alól nagy nehezen lehetett kivonszolni, s udvarnokai csak úgy tudták megoltalmazni a megfagyás ellen, hogy kaczagányos zsoldosokkal sűrűn körülállották.

Reggelre megszűnt a szörnyű fergeteg, s akkor lejött a Hlinyikról a tatár sereg vezére, hogy a király vitézeit gunyolja és hadi párviadalra szólítsa.

A khán előtt trombitás, mögötte két fegyveres lovagolt.

A khán óriás termetű férfin volt, kedvencz, nemesvérű szöglován ült, fegyverzete hosszú dárda, vállra átvetett arany

zsinóron függő, sarlóalaku kard volt, melynek markolata kincset ért, övében remekmivű pár pisztolyt és tört, hátára akasztva elefántcsont agyu, becses, kirakott, hosszú puskát viselt.

Kisérői hasonlóképen egész fegyvertárt hordtak magukkal.

Leérkezvén a Csermely mellé, a magyar királyi tábor közelébe, a trombitás egész erejéből kezdett trombitálni, hogy a magyarok figyelmét magára fordítsa.

Miután a hóval fedett sáncz tetején több levente mutatkozott, a tatárvezér közelebb lovagolt és harsány hangon felkiáltott :

— Halló ! Ide hallgassatok ! Itt van Aftobadzsi, a tatárok vezére, a ki Tsitsikol fia és Kudál Akmár ivadéka. Mit csináltok odabent ? Elbujtatok mint az ürgék ? Ha nem fagytatok kocsonyává, úgy jöjjön ki valamelyitek egy szál dárdára, kardra vagy akár lövésre. Szeretném, még mielőtt a nap délnek áll, egyiteknek kitekerni a nyakát. Itt várok egy fél óráig, s ha senki sem jó ki, akkor leköplek benneteket !

A tábori örök egyike-másika már neki állott fujni a kánócot, hogy a nagyszáju tatárt lepuskázza, de a leventék szigorúan meghagyák, hogy ezt semmi esetre sem szabad tenniök. Majd elbánnak ők a kutyafejű tatárral, úgy a hogy az magyar leventékhez illő.

S miután rögtönében többen kívánczoktak a tatár khánnal megverekedni, jónak látták az ügyet a nádorispán tudomására hozni, miszerint ez határozná el, melyikök álljon ki a síkra.

A tatár vezér pedig, megértvén, hogy kihívása elfogadtatott, kísérideinek egyikét vissza ugratta a lengyel táborba, hogy már most csak jöjjenek ki nézni őt, miként fogja Ulászló leventébe leventéjét felnyársalni.

Hogy pedig a hosszú várakozást meg ne unja, s a magyaroknak ügyességének példáját adja, a Csermely mentén elterülő síkságon fel s alá száguldott, s fegyverforgatásának különféle próbáit mutogatta.

Végig vágatván a síkon, két öles dárdáját, akár egy könnyű gerelyt, oly erővel hajítja egy fűzának, úgy hogy az megállott benne. Azután visszafordulván, ugyancsak sebes roha-

nás közt rántá ki ismét az iszonyu dárdát. Majd megfordult paripáján, úgy hogy egészen háttal ült, s lekapván puskáját, azt, miként ha üldöző ellenségre irányozná, elsüté; azután visszavetvén magát, a ló oldala mellé ereszkedett, s löfegyverét ezen fekvő helyzetben tölté meg újra.

Ilynemű és hasonló mutatóványokkal mulattatá a tatár vezér a magyarokat; ismételjük, hogy mulattatá, mert ő tulajdonkép elrettentésük czéljából erőlködött ennyire.

Nehéz álláspontja volt Zápolya Istvánnak, a midőn vagy tizenkét ifju levente rontott be hozzá, kiknek mindegyike hevesen követelte, hogy egyedül őt ereszze ki a kutyafejű tatárra.

Végre is sorsra kellett bizoni az eldöntést, nehogy a melőzöttek tulságosan nehezteljenek miatta.

Koezka kéznél volt és a nádorispán kijelentette, hogy viaskodni az fog az óriással, a ki a legkisebb számot dobja.

A bibliai Góliát és Dávid viadalára gondolt.

Jaksics Demeter dobta a legkisebb számot.

Vala pedig Jaksics Demeter Mátyás királynak egykori tanítványa (alumnus), jelenleg a fekete sereg hadnagya.

A nemes ifju akkorát ugrott örömében, hogy vetélytársai, kik már-már hajlandók voltak sorsát megirigyelni, jót nevettek fölötte, s üdvözölve szoritották vitéz jobbját.

A nádorispán pedig rögtön kirendelt egy trombitást és hírnököt, mely utóbbinak egyuttal kötelességévé tétetett, a párviadal feltételeit megállapítani.

A midőn a hírnök a táborból kilovagolt, úgy lengyel-tatár, valamint magyar részről már ezren felállottak, hogy az érdekes viadalnak szemtanui legyenek.

A nap is kibukott a felhők mögül, s egyikét ragyogtatá be a tél legszebb napjainak.

Midőn a magyar trombitás elharsogtatá figyelmeztető nótáját, a tatár vezér közelébb lovagolt, s a tömeg moraja is szünetelt.

Most előre lovagolt a czifra öltözetű hírnök, fején tollas kalappal, elül, hátul az ország czimerével, s harsány hangon kiáltá:

— Nemzetes és vitézlő Jaksics Demeter elfogadja Afto-

badzsinnak, a hős tatár vezérnek kihívását, s kész vele megverekedni életre-halálra.

E bevezetés magyar nyelven volt előadva. Aftobadzsi azonban, daczára annak, hogy nem tudott magyarul, helyeslőleg és mosolyogva intett fejével. E két szó „nemzetes és vitézlő“ igen kellemesen csiklandozá fűleit, valami hangzatos névnek gondolhatta azokat.

Azután lengyel nyelven folytatá a hírnök, melyet a tatár is értett, s körülményesen megállapítá a viadal föltételeit.

Először dárdával fognak küzdeni, lovagok módjára, azután karddal vagy törrel folytatják, míg valamelyikök meg nem hal.

A nézőknek vagy egyéb fegyvereseknek nem szabad a viadalba avatkozniok, sem pedig az elesettért boszut állani.

Paripa és fegyverzet a győzőé legyen, az elesett tetemét saját pártelei tartoznak eltakarítani.

Aftobadzsi helyben hagyta a föltételeket.

Harczbirákul magyar részről Báthory István, lengyel részről Zamoisky Anselm lett kijelölve.

Közben elfoglalta helyét mind a két bajvivó.

Hadiméneik nyugtalanul tomboltak, s maguk a levették is alig tudták bevárni a jelt.

Végre megérkeztek maguk a fejedelmek fényes kísérettel, s a harczbirák jelére megharsantak a trombiták.

A bajvivók leeresztették dárdáikat, sarkantyuba kapták paripáikat, s örült gyorsasággal rontottak egymásnak.

Jaksics jól megnézte a tatár dárdájának irányát, az elhatározó pillanatban testének felső részével kissé félre hajolt, saját dárdáját pedig ellenfelének mellébe döfte.

Az összeütközés oly erős volt, hogy a magyar levette dárdája a tatár lánccingét keresztül verte és Aftobadzsi kifordulván a nyeregből a havas talajra zuhant.

A lengyelek, de kiváltképen a tatárok rémülten kiáltának fel, látván legvitézebb harczosuk és vezérük csufos elestét; s az utóbbiak közül többen, a párviadal feltételeinek megszegésével, előre rohantak.

Hiába kiabáltak feljűk a lengyel vezérek, hogy „nem szabad“; a vad tatárok nyilván Jaksics Demeterre vetik magu-

kat és boszut állanak elesett vezérükért, hacsak a magyar levették, kik rögtön észrevették a tatárok szándékát, körül nem fogják a győzöt.

Jaksics azalatt megfékezte paripáját, leszökött a nyeregből, s miután meggyőződött, hogy leterített ellenfele egészen élettelen, pallosával lenyakazta és a tatár vezér fejét dárdára szúrta.

Ily véget ért Aftobadzsi khán, Tsitsikol fia, Kudál Akmár ivadéka!

A khán összes fegyverzetét és paripáját Jaksics Demeter ejté hadi zsákmányul.

Ezt már nem tudták eltűnni a tatárok, s miután a lengyelek nem engedték meg, hogy vezérük haláláért rögtön boszut áljanak, felbontották a szövetséget és másnap elhagyván a táborn, rabolva és pusztítva takarodtak ki az országból.

Megszéppent erre Albert, s meg lévén róla győződve, hogy ha a királyi sereg rátámad, okvetlen veszteséget szenved, sőt még fogságba is kerülhet, békeköveteket küldött bátyjához.

A béke-alkudozások egész február 20-ig tartottak, mert Albert, ismervén Ulászló jószívűségét és békeszeretetét, nem hogy kárpótlást ígért volna, de ellenkezőleg, ő állott elő követelésekkel.

Nevezett napon azután, ugy a magyar király fényes kísérettel, valamint Albert herczeg is bevonult Kassára, hogy a székesegyházban a béke feltételeit esküvel megerősítsék.

A főrangú urak elé a város tanácsa, élükön a bíróval kivonult az északi kapu elé és II. Ulászló kegyes szavakkal dicsére meg a polgárokat hűségük és vitézségükért, biztatván őket egyszersmind, kérjenek tőle valamit, mert ő a legnagyobb készséggel teljesíti kívánságukat.

A székesegyházban azután Albert ünnepélyesen lemondott a magyar királysághoz való jogáról, s Ulászló viszont néhány sziléziai várost és évenként való 3000 arany fizetését ígére neki.

A hűséges Kassa városnak pedig királyi adománylevelet állított ki, — kérelme szerint, — mindazon birtokai felett, melyeket takarékosága folytán, pénzen szerzett; hogy pedig a szenvedett veszteségekért is kárpótolja, ugyancsak a városnak ajándékozá Lapispataki Miklós jószágait, Sebes várával együtt,

mivelhogy ezen főur a király ellen pártot ütött és hűtlenségében igen sok kárt okozott a koronának.

Néhány évvel később Kassa még pénzverési jogot is kapott és Aranyidka bányáiban nyert ezüsből pénzt veretett.

Miután a lengyelek elvonultak, a király is visszatért Budára, bucsuvétele alkalmával továbbra is ajánlván magát, igen szép beszédben a kassai polgárok hűségébe.

Albert herczeg, úgy látszik, csak azért kötött békét, csak azért erősíté meg ezt ünnepélyes esküvel, hogy jó szerivel elvonulhasson, mert alig, hogy hazaért és az első 3000 aranyat kézhez vette, újabb seregeket gyűjtött és nemsokára ismét betört az országba.

Ezen békeszegés és becsapás oly váratlanul történt, hogy hosszabb időbe került, míg a királyi seregek utját állhatták; Albert tehát egész Tokajig hatolt, a hol is, legelőbb a pinczéket feltöretvén, roppant mennyiségű bort ejtett zsákmányul; oly tömérdek bort, hogy a javából még Lengyelországba is küldött 2000 hordóval. Azután mindenfelé rabolván és pusztítván, ujlag megszállá Kassát.

De akkor már a nádorispán is egybeszedte a királyi hadakat, s Albert értesülvén, hogy Zápolya István Kassa felmentésére siet, gyorsan felszedette sátorfáját és a Dargón keresztül a Tárca folyó mellé vonult.

Zápolya tehát már hűlt helyét találta a lengyeleknek, a mint Kassa alá érkezett; ő azonban, megtudván, hogy merre vették utjokat, a lovassággal nyomban követte, a Tárca völgyében váratlanul rájuk csapott, s ott oly irgalmatlan kaszabolást vitt véghez, hogy Albert csak huszad magával menekülhetett Eperjesre.

Eperjes, melyben lengyel őrség volt, s mely különben is Albert pártján állott, a magyarok elől bezárta kapuit, s a nádorispán egyebet nem tehetett, mint a várost mindaddig körülzárva tartani, míg Ulászló meg nem érkezik, s a békeért könyörgő Alberttel újra meg nem alkuszik.

Albert később Lőcsére menekült, a hol addig tartózkodott, míg Ulászló 1494-ik év tavaszán meg nem érkezett. Ulászló Kassán fogadta a lengyel követeket, ezekkel azután Lőcsére ment,

a hol végre meg is kötötték a béke a két harczoló testvér között.

A kassai Erzsébet- székesegyház, mint már említve volt, sokat szenvedett az ismételt vivás ideje alatt, a miért is a városi hatóság annak gyökeres javítását elhatározta, — hogy pedig ezen javításokat a híres Krompholz vitte véghez, kitűnik az egyház nyugati részén látható következő feliratból: „Anno 1497 Christi Ecclesiae Nicolaus Crompholtz de Nissa reedificavi turrim superiorem ac clipeos tectales omnes tres, quae omnia destructa erant per obsidionem civitatis per Albertum Poloniae Regem addo horale tempore plebani Joannis Crom Doctoris Vitrici Czimmermann d'Olzna.“

Krompholz ezuttal le is telepedett Kassán, megvette a Bank Ferenczféle házat és mint a város választott polgára, s ezeknek szószólója szerepelt; minthogy pedig egy alkalommal, 1503-ban vízveszélytől mentette meg a város pinczéit, tiz esztendőre az adó fizetése alul felszabadított, mely határozatról neki a városi tanács külön oklevelet (Freytumb) állított ki.

Dr. Hohenauer Ignác.

A felsőmagyarországi muzeum könyv- és okmánytára.

Jelen ismertetésemnek célja az, hogy a felsőmagyarországi muzeum könyv- és okmánytárának bő képét feltárjam szíves olvasóim előtt addig is, míg a teljes katalogus elkészül. Ismertetésemnél azonban főtekintettel voltam a kassai nyomtatványokra, mivel igen gyakran az ország legtávolabbi részéről is kérdést intéznek az iránt: vajon ez vagy amaz Kassán megjelent mű, nem található-e muzeumunk könyvtárában?

Könyv- és okmánytárunk alapját egyes jótévék (1872. év óta) tették le. — E jótévék között a számosak közül kiemelendők: Kassa város, Loósz József muzeumi alelnök és városi tanácsos, a Klimkovics testvérek, Dr. Horváth Géza, Dr. Földvály Béla, Rottauscher Károly nyug. tábornok, Fábíán János megyei ügyész, Dr. Thallóczy Lajos, Fülöpp Károly, Forgács József, Dr. Hohenauer Ignác, stb. stb.

A muzeumegylet első évkönyvében, mely 1874-ben jelent meg, a könyv- és okmánytárról a következő adatot találjuk feljegyezve, könyvek 1250 db., okmányok és térképek 145, összesen: 1395 db.

1876. évben kiadott második évkönyvben a könyvek 1528, az okmányok és térképek pedig 176 dbot tettek, összesen: 1704 két év alatt tehát 704 darabbal szaporodott.

Az 1879-ben megjelent harmadik évkönyvben a könyvtárról már részletes kimutatás olvasható, amennyiben azt a következő szakokra látjuk felosztva: O. Q. és füzet. Folio. Összesen:

1. Nevelésügyi	65	—	65
2. Természettan-, vegytan-, technologia s számtani	181	—	181
3. Természettudományi	447	4	451
4. Műtörténeti, festészeti és építészeti	33	7	40

	O. Q. és füzet.	Folio.	Összesen :
5. Theologiai	565	100	665
6. Jogi	567	62	629
7. Irodalmi	650	—	650
8. Nyelvészeti	259	—	259
9. Hadászati	102	—	102
10. Földrajzi	350	—	350
11. Térképek bekötve és egyes lapok	275	—	275
12. Történeti	672	35	707
13. Bölcsészeti	60	2	62
14. Classica philologiai	226	3	229
15. Orvosi	769	8	777
16. Lexicon	80	—	80
17. Pergamenre írott	3	3	6
18. Kéziratok	250	1	251
Összesen	6459	225	6684

A gyarapodás három év alatt 4980 db.

Az 1882. évben napvilágot látott negyedik évkönyvben a könyv- és okmánytár 648, az ötödik évkönyv szerint ¹⁾ 483, a hatodik évkönyv szerint ²⁾ pedig 397 darabbal szaporodott. Ehhez járul még az 1886-diki gyarapodás 356. Jelenleg tehát a felső-magyarországi muzeum könyv- és okmánytára áll 8568 darabból.

Könyvtárunk egy 13 mét. 65 cm. hosszúságú és 4 mét. szélességű teremben, az oldalfalak mellett felállított 3 mét. 50 cm. magasságu állványokon van elhelyezve.

Az állványokon a következő feliratok olvashatók.

1. Irodalom.	10. Philologia.
2. Gazdászati.	11. Theologia
3. Mennyiségtan.	12. Philosophia.
4. Phisika.	13. Jog.
5. Vegytan.	14. Történelem.
6. Természetrájj.	15. Hadászat.
7. Földrajz.	16. Kassai nyomtatványok.
8. Gyógyászat.	17. Vegyesek.
9. Csillagászat.	

¹⁾ Kiadatott 1884-ben.

²⁾ Megjelent 1885-ben.

Ez általános ismertetés után először is azon négy db. művet mutatom be, melyek még a könyvnyomtatás mesterségének feltalálása előtt láttak napvilágot, s könyvtárunk díszét képezik; azután fel fogom sorolni a XVI. századbéli nyomtatványokat, ismertetni fogom továbbá az okmányokat, térképeket és ujságlapokat.

A) Könyvek:

XIV. század.

Egy Missalé Nagy Lajos (1342—1382.) korából. Ivrétű hártya kézirat gót betűkkel írva, vörös initialekkel és számos miniature képpel. A misekönyv régi időktől fogva a kassai egyház használatában volt, de a szövegben nincs semmi nyoma annak, hogy magyarországi egyház számára készült volna. A naptárból a magyarországi szentek s a szövegből azok miséi hiányzanak. Azon körülmény pedig, hogy a naptárban sz. Szaniszló, sz. Adalbert és más lengyelországi szentek nyolczaddal (octáva) ünnepeltetnek, a mellett szól, hogy Lengyelországban és pedig Krakkóban, hol a középkorban a könyvirás művészete virágzott, írták.

A misekönyv iratási idejére nézve tájékozást nyújt a szöveg előtt olvasható feljegyzés 1379-ből, mely a naptárra vonatkozik s azt bizonyítja, hogy a kézirat mindenesetre 1379 előtt készült. — Egykorú barna bőrkötéséből az egyik tábla egészen, a másik félig van meg. Ezek az egykori rézsarok díszítésekből kettő megmaradt, a többi elveszett.

XV. század.

1. Missalé a XV. század elejéről, hártya kézirat, tollrajz initialekkel. Mint az első levélen olvasható egykorú feljegyzés tanúsítja, Harnisch János kassai polgár a XV. században a kassai egyház szent Anna oltárának ajándékozta. Másolója és festője ismeretlen, valószínűleg ez is külföldön készült.

2. Mátyás király idejéből egy graduále, gót betűkkel, hártján, Gergely-féle hangjegyre írt egyházi énekekkel, színes kezdőbetűkkel és díszes miniatürekkkel. Csonka példány. 1617-ben

a kassai Ferenczrendieké volt. A 18. század végén Kassa város birtokában volt, s a város azt újabb időben a felsőmagyarországi muzeumnak ajándékozta. Csontos János jeles bibliographusunk véleménye szerint e graduale másolója Ujlaky Bernát ferenczrendi szerzetes volt, ki a szerzet számára ez időben több könyvet másolt.

Mind a három nagybecsű mű az 1882-diki budapesti könyvkiállításon ki volt állítva.¹⁾

3. „Horae diurnae“, kis nyolczadrétű hártyakézirat, gót betűkkel és latin nyelven. Fatáblája vöröses bőrrel van bevonva és csattal ellátva, melyen S. S. betűk láthatók; a kötés jóval későbbi mint maga a könyv. Egy bejegyzés szerint 1448 előtt iratott. Adományozta Neumer János kassai főreáliskolai hittanár.

4. Fol. 4. Biblia német fordításban, címlap nélkül, állítólag 1483-ból, tiszta gótszerű fametszetekkel. Az initialek nincsenek beírva. Az írás igen szép, tiszta gót típusok. Az utolsó lapok hiányzanak. A papiros vízi nyomású gót koronával van ellátva.

5. Fol. 7. Biblia német fordításban, gót betűkkel (eleje hiányos) állítólag 1483-ban nyomtatott.

XVI. század.

1. Biblia, ford. Károlyi Gáspár, Vizsoly 1590. Szent-Biblia az az: Istennec ő es vj testamentvmānac a prophétac es apostolok által megiratott szent könyvei. Magyar nyelvre fordítottat egészben és wijonnan, az Istennec Magyar országban való Anya szent Egyházának épülésére. Luc. XVI. vers. 29. Vagyon Mosesec és prophétájoc, hallgassác, azokat etc. Visolban nyomtatott Mantskovit Balint által. M. D. X. C. Bódog aszszony havānac 10. napiān. Elül: címe előljáró beszéd, hiányos példány.

E mű azért nevezetes ránk nézve, mivel könyvtárunkban ez az egyedüli magyar nyelven megjelent nyomtatvány a XVI. századból, becsét még növeli az is, hogy Magyarországon nyomtatott; míg az alább következő XVI. századbéli munkáink külföldön nyomattak, és idegen nyelven.

¹⁾ V. ö. Kalauz az 1882. könyvkiállításhoz 21—22. l.

1. Theol. Fol. 5. A. B. Biblia dass ist die ganze heilige Schrift Teutsch Mart. Luth. Első czímlapon 1549. Második czímlapon 1564.

2. Theol. Fol. 28. Pontificalis Liber domini Jacobi de Luvii et Joannis Burkardi. Czímlap és előszó nélkül. Lugduni 1511.

3. Theol. Fol. 67. Martirologium latinum. Czímlap hiányzik, régi fametszetekkel per Bartholomeum de Zani de Portesio-Venetiae 1506.

4. Calvinismus Heidelbergensis. Dialogus (Nemesius et Agatho) Anno recuperatae per Chr. Salutis 1593. (Hely nélkül).

5. Theol. Fol. 63. Q. Septimii Florentis Tertulliani Carthagensis praesbyteri, auctoris antiquissimi ac doctissimi scripta. Basileae. 1550.

6. Theol. Fol. 60. Historiae sacramentariae hoc est libri quinque de Coenae Dnicae prima instructione eiusqu. vero usu et abusu. Rudolpho Horpiniano. Triguri. 1598. I. r. 1602. II. r.

7. Davidis regii Prophetae Psalterium vario genere carminis latine redditum ab illustrissimo principe ac Domino Dn. Mauritio. Hassiae. Langravio. 1577. Smalcaldiae.

8. Theol. Fol. 37. Joannis Calvini Commentarium in librum Psalmorum. Genevae. 1578.

9. Theol. Fol. 29. Biblia das ist die ganze heilige Schrift Teutsch. Mart. Luth. Wittenberg. 1590. gót nyomással, aczélmetszetekkel.

10. Theol. Fol. 41. Harmonia ex evangelistis tribus composita, Matheo. Marco et Luca, Commentariis Johannis Calvini exposita. Genevae 1552.

11. Theol. fol. 42. Joh. Calvini Commentarii integri in Acta apostolorum. Genevae. 1540.

12. Theol. fol. 45. Joh. Calvini praelectiones in duodecim prophetas quos vocant Minores. Genevae 1567.

13. Theol. 0-59. Höfer Michael: Wie man sich inn disen gefährlichen zeyten halten und wie man dem zorn Gottes, so über die Welt entzündet ist, zu vorkommen soll, auch was die urzach solches zornes stb. 1546. (hely nélkül).

14. Theol. 0-22. Tillemann Heschnsium vier Predigten von der schoepfung und Erhaltung Himmels und der Erde. Königsberg, 1577.

15. Theol. 0.23 Irenaeus, Christ. Adams des ersten Patriarchen Lere und Predigt. Frankfurt 1579.

16. Th. 0.2. Biblia Vulgata, képekkel illusztrálva. Czim-lap hiányzik. Francoforti 1585.

17. Theol. 0 351. Andreae Tiraquelli Regii in Senatu Parisiensi Consilarii Tractatus 1550.

18. Opus eruditissimi divi Irenaei episcopi lugdunensis Parisiis 1563.

19. Concilium Tridentinum 1563.

20. Enchiridion militis christiani. 1548.

21. Hist. 0.158. Sleidanus. De statu religionis et reipublicae Carolo Quinto Caesare Commentariorum pars altera. Editio prima. 1555. 8°. bőrk. (helynékül).

22. Hist. 0.19. Discours du Meurdre en la personne du tres illustre prince d'Orange. 1584.

23. Seidani, Beschreibung geistlicher und weltlicher Sachen und dem Kayser Carolo dem fünften verlobet. Basel. 1556.

24. Assertatio propriae gubernationis serenissimi principis Domini Friderici quarti, comitis Palatini etc. duabus orationibus in XIX. eius principis Natalem, a consiliario quodam Palatino habitis comprehensa. Editio secunda accesserunt poemata. Heidelberg 1592. — Hozzá kötve: Tripartitum Opus inclyti Regni Hungariae. Viennae 1561.

25. Principum et Regum Polonorum Imagines ad vivum expressae Coloniae Agrippinae 1594. „Nihil est quod aequae exornat Principem ac Clementina et Liberalitas“. A könyv 72 lapból áll, az első lapon Radzivil György krakkói püspök és bibornok arcképe és ezimere látható, az 5-ik oldalon I. Lechus lengyel fejedelem képe és élettörténete s minden oldalon más és más fejedelem király képe és története; az utolsó Stephanus I. (Báthory István.)

26. Josephus Flavius munkái német nyelven, fordította Lautenbach Konrád, Strasburg, 1597.

27. Stenius Lomacensis, Vita Maurici Saxoniae quondam Electoris. Graece conscripta ac in Latinum sermonem conversa. Heidelberg 1593.

28. Brevis et vera narratio de ortu et vitae curriculo, et morte illustrissimi et laudatissimae memoriae principis D. D. Christiani Saxoniae Electoris. 1592.

29. Christianus, Oratio de vita et morte illustrissimi et laudatissimae memoriae herois et sapientis principis Domini Guilelmi, Landgravii Hassiae, Comitis in Catzenbogen etc. Herbornae 1592.

30. Hist. 0.115. Sleidanus, De quatuor summis imperiis libri tres 1556. Igen hiányos.

31. Hist. 0.96. Boterus. Commentariolus parallelas sive Libellus Assertorius (quo Principum imprimis duorum, Hispaniarum scilicet et Indiarum Regis augustissimi, Regis Philippi inqua secundi et Turcici magni Imperatoris Mahumetis Tertii vires, opes, provinciae, atque forma eas deteguntur) nunc primum et Joh. Boteri Itali libris idioma versus in Latinum ex Italo sermone, nullius antea excusus typis. Coloniae Agrippinae 1597.

32. Julii Caesaris Scaligeri viri clarissimi poeticae libri septem. 1581.

33. Plutarchi Cheroneei, graecorum romanorumque illustrium vitae 1548.

34. Geogr. 0.35. Mercurius Gallobellicus sive rerum in Gallia et Belgio potissimum: Hispania quoque, Italia, Anglia, Germania, Polonia etc. locis ab anno 1588 usque 1594. Coloniae Arippinae 1594.

35. Jog. 0.234. I. r. Notae et animadversiones Hieronimi Treutleri Heidelbergae. 1518.

36. Jog. 0.226. Hermannii Courcingii Opus de finibus imperiis Germaniae. Francofurti et Lipsiae 1554.

37. Jog. 0.230. I., II. r. G. Vanderzellen in Historiam Pomponii de origine juris. Trajecti ad Rheims 1591.

38. Jog. 0.243. Joachimi Mynsingeri Frudeck. Singularem Observationum imp. Camerae Centur. VI. Helmstadii. 1599.

39. Jog. 0.320. Hermanni Valteri in Institutiones iuris Civilis a Instintiano Compositae Commentariae. 1598.

40. Jog. 0.328. Practicarum observationum ad progressum iudicium. Andreas Gaill. Antverpiae 1577.

41. Jog. 0·327. Volumen omnium tractatum Criminalium Varior. Auctor. Venetiis 1563.

42. Jog. 0·41. Stephani Forcatuli De Mora. Hanoviae 1599.

43. Jog. 0·45. Alexandri ab Alexandro Genialium dierum libri sex. Parisiis 1575.

44. Jog. 0·15. Commentaria de Legibus XII. Tabularum. Francise. Balduinius Basilae 1559.

45. Jog. 0·23. Practica iudicaria super cap. quoniam. Bened. Vadii et Celsi Hugonis annota. Coloniae Agripp. 1592.

46. Jog. 0·22. Jacobini de S. Georgio iure consulti Clarissimi Feudalis tractatus Coloniae 1567.

47. Jog. 0·20. De emptione et venditione. Fabian de Monte S. Sabini Francise. Joannetti et Gasparis Cababallinti. Coloniae 1574.

48. Jog. 0 172. Caroli Paschalii Opus X. libris distinctum. Lugduni Patav. 1575.

49. Jog. 0·171. Tractatus de Syndicatu varior. Auctorum Lugduni 1560.

50. Jog. 0·197. Parabola sive excerpta e Corp. statutorum universitatis Oxoniensium. Oxoniae 1582.

51. Jog. 0·216. Tractatus de legibus Abrogatis et inusitatis in Hollandia. Simone a Groenewegen. Lugduni Patav. 1549.

52. Jog. 0·218. Franc. Balduinius Ad Leges de iure Civili Basileae 1559.

53. Jog. 0·221. De Criminibus Commentarius Antonii Mathaei Trajecti ad Rheims 1544.

B) Kassai nyomtatványok:

Ismeretes dolog, hogy a kassai nyomdát 1610-ben Fischer János állította föl s kezelte mintegy tíz évig. 1620-ban Festus János, 1622-ben Moller Miklós volt Kassán nyomdász, ki magát Bethlen Gábor fejedelem typographusának czimezte. 1623 körül költözött ide Schultz Dániel, ki előbb Lőcsén működött. 1639—1658-ig Kassai nyomtatványt nem ismerünk. 1658—1662. Severinus Márk, 1663—1668. Tüersch Dávid, 1668—1669. ennek özvegye. 1669—1670. Erich Ericus. 1677—1683 Bosytz István. 1691-ben Schultz János birta a nyomdát. 1676-ig Kassán csak

nem kizárólag protestans könyvek nyomattak; ekkor állított külön nyomdát a kassai jezsuita collegium, melyben Sambár és társaitól Czeglédi, Matkó és Pósházi ellen intézett több vita-irat jelent meg.

Az első nyomtatott mű, mely a kassai nyomdából kikerült 1610-ben, az „Apologia Sinodi Solnensis“ vala latin nyelven. Magyar nyomtatványt csak 1611-ből találunk. Címe ez: Az első Istenhez való aictatos imatsagokat magában Foglaló könyvécske, Deákból Magyarra fordeitatot és bizonyos reszekbe föglaltatot. Kürty István Szeredi Ecclesianak méltatlan lelki Pastora által. — Fájlni lehet, hogy az első nyomtatványokból egyet sem mutathat fel könyvtárunk, nálunk a legrégibb mű 1659-ből való.

Vázolván a kassai nyomdának történetét, áttérek az egyes művek felsorolására, amint következnek:

XVII. század.

1. Az országok romlasarol írot könyvnek Első Resze. Melyet Szerelmes Hazájának békeségben való maradhatásáért írt. A. C. H. K. G. L. T. C. I. Cassan. Nyomtatott Severinus Margus által. Anno M. D. C. LIX. (1659).

XVIII. század.

1. Magyar kronika, diszessen, és rövideden előadván Magyar országnak kezdetét, régi és mostani osztását, részeit, tartományait, vármegyéit, városait, királyit, tisztviselőit, mivoltát; hogy a magyar nemzetnek eredetét, Scythiából való kijövetelét, terjedését, szaporodását, előmenetelét, hadakozását, a régi és mostani magyaroknak magaviselését, törvényeit, más nemzetek előtt való tekintetét és mind magyar, mind más országokban esztendőnként történt emlékezetre méltó dolgait, kinek is három első főrészeit, azokba foglalván 373-tól fogva 1626 esztendeig folyó időt, sok rendbeli főhistoriás könyvekből nagy szorgalmatosággal egybeszedte és elsőben írta néhai nemzetes Pettő Gergely. Nyomtatott legelőször Bécsben 1660. és inét Kassán az Akadémiai bötükkal 1729. esztendőben.

A három utolsó főrészeivel peniglen, abba foglalván 106 esztendőt, úgy mint 1627-től fogva 1732. esztendeig ajáuló levéllel, sok szép tudósításokkal, tordalékokkal, s más a Magyar Kronikához tartozandó és annak nagyobb értésére hasznos és szükséges dolgoknak feljegyzéseivel de legfőképpen a magyarok bibliotekájával azaz: a magyar, avagy a magyar sz. korona alatt lévő országokból származandó íróktól szerzett és irt könyveknek lajstromával azon kronikát terjesztette, szaporította és a magyarok tanuságára kibocsátotta. P. Spangár András jezsuita. Nyomtatott Kassán, az Akadémiai bötükkal. P. P. Jezsuitáknál 1738. 4° bőrkötésben.

2. Imádságos könyv, melyet irt Pázmány Péter a Bódog Emlékezetű Cardinal Esztergami Ersek Es Az Méltóságos Telvanai Joanelli Judith Aszszonynak Ő Nagyságának Istenes adakozásából ujonnan nyomtatott, Kassán az Acad. Bötükkal Frauerhaim Henrik János által 1724. Esztendőben.

3. Alvintzi Péternek: Kassai kalvinista Prédikátornak Egy Tudakozó Prédikator nevével iratott öt Levél. Pázmány Pétertől Néhai Esztergami Érsektől és szent római Ecclesianak Kárdináljától Ő Eminentiajától. Egy némely igaz hívnek, ki Országunkban lévő Tévelygőknek megtérését tiszta szívtől kívánja, költsigivel. Nyomtatott Kassán az Acad. bötükkal 1769. (299. oldal.)

4. Keresztényi Tudomány Avagy Kiss-Catechismus a kisdedeknek, és uj megtérteknek oktatásokra. Kassán, Az Akad. bötükkal. An. 1757. (190 old.)

5. Urnapi Bizonyítás, melyet a szentirásból, régi szent atyákól, egyházi historiákól feltett jegyzésekkel irtt Kaprinai István Jézus Társaságabeli, Nemes Kassai Akademiában Egyházi Historiának Professora 1770. Akad. J. T. coll. betüivel.

6. Az utak, és utszak építésének módja, melyet irt Gautier ur, Frantziai Országban királyi Indzsener, és a Hidak, Töltések, Országutak, s Városi utszaknak Inspector. Mostan pedig Hasznos jegyzésekkel megbővitve és szükséges Táblákkal megékesítve Magyarul kiadott Kováts Ferencz M. O. E. Mathematikus, Pozsonyban és Kassán Landerer Mihály 1778. (215 l.)

7. Theol. 0-86. Tasnádi Székely István, A Krisztus Jézusban való hitnek általa az idvessigre böltsé tehető igazságoknak fundamentoma II. drb. Kassán, 1794.

8. Haller Albertnek, A kijelentett vallást, Voltér és más némelly közelébb éltt Hihetetlenkedők ellen velemző Leveli, magyarul Őri Fülöpp Gábor által. Két kötet, Kassán 1798.

9. Disputationes Historicae Antonii Saudini ad vitas Pontificum Romanorum ab eodem descriptas Cassoviae 1753.

10. Hiosoldt. Palatium Regni Hungariae rebus pace belloque gestis palatinorum Locum tenentium sub regibus Hungariae Austriacis etc. Cassoviae 1739.

11. Szegedi Michael. Fragmenta Ungaricae historiae ad annum Christi 1615. Cassoviae 1739.

12. Epistolae Matthiae Corvini regis Hungariae ad Pontifices, imperatores, reges, Principes, aliosque viros illustres datae, nunc denuo typis exussae et notis etiam quibusdam illustratae. Cassoviae typis acad. soc. Jes. 1764. 4° 1 bőrkötéssel 1 füzve.

13. Syntagma juris Ungarici. Cassoviae 1796.

14. Ars Metrica. Cassoviae 1721.

15. Rudimenta historica sive brevis methodus 1768. Cassov.

16. Novus Candidatus Rhetoricae auctor. Josef Juvencius 1723. Cassoviae.

17. Praxis Oratoria Sigismundus Laux. Cassoviae 1732.

18. Curiosa ac selectiora variarum scientiarum Miscellanea Martin Szentiványi. Cassoviae 1745.

19. Brevis notitia foundationis, Johannes Bazilovics 1799. Cassoviae.

20. Mentis theologicae asceticae Cassovia 1768.

21. Compendium Hungariae geographium Matth. Bel. 1777. Cassoviae 2 k.

22. Historia poetica ad faciliorem poetarum Cassoviae 1776.

23. Physica exotica seu arcana naturae Cassoviae 1767.

24. Rudimenta linguae graecae Jacobus Gretzeri Cassoviae 1751.

25. Parnassus illustratus Cassoviae 1728.

26. Notitia historica, politica, oeconomica Montium Antonii Szirmay Cassoviae 1798. 4 k.

27. Opusculum de vero et falso. Johann Rajcsányi Cassoviae 1723.

28. M. Joannis Rhenii Donatus Cassoviae 1772.

29. Elementa geometriae. Andreas Taquet 1753. Cassoviae.

30. Elementa grammaticae latinae. Cassoviae 1650. Georg. Molnár.

31. Barth. Graciani Hispani Aulicus sive de prudenti Civili et maxime Aulico Cassoviae 1752. — Ad tristissimam quaestionem ubi scriptum est? Cassoviae. 1720.

32. Mindennapi Kenyér, mely mind kisdednek, mind korosnak lelki táplálására apróra törtetett. Kassán 1762. Az Aca-
demiai bötükkal.

33. Négy Könyvei Kempis Tamásnak Kristus követéséről. Kassán 1782.

34. Paraszti majorság, fordította a Vanierből B. Szabó Dávid, Kassán 1794. Fűskúti Landerer Mihály betűivel.

35. Okosdi Sebestyén, a köznép számára iratott könyv, Salzmann által német nyelven, Igaz Simon által kiadatott Magyar Nyelven. Kassán 1797. Ellinger betűivel. A második oldalon ez olvasható: kinyomtathatik. Sepsi 20. April 1797. Esztendőben, Tasnádi Székely István, S. P. Abaujv. Helv. vall. tartó Esperest és könyvnek vizsgálója m. k.

36. Házi és úti új Kalendarium Krisztus Urunk születése után való 1783. Eszt. Mely közönséges Esztendő Polusnak 48 grádusig-való magassága szerint, Magyar Országra, Erdély, és rész szerint az ő szomszéd tartományaira alkalmaztatott, és megigazított az Orosz Kalendariummal együtt. A Lőcsei Kalendariumnak formájára, Kassán. Landerer Mihály költségével.

37. Baróti Szabó Dávid költeményes munkái. Második kötet. Utolsó kiadás. Kassán 1789. Ellinger János betűivel.

38. Molnár Borbála munkái. Kassán 1794. Landerer betűivel.

39. Törpe Péter, Kisérteti történet a XVIII. századból. Kassán 1769. Landerer betűivel.

40. Némely följegyzésre méltó történetek, mellyeket olvasás közbe egykor máskor össze szedgetett és Nemzete ked-

veért a magyar nyelven világ eleibe kibocsátott H. T. Tekintetes Nemes Bihar és Szabolcs vármegyék Hites Táblabírája. Hatvány Pál. Kassán, Ellinger betűivel 1796.

XIX. század.

1. A világnak háromrészeiben bujdosó, avagy egy spanyol viszontageái. Kassán, 1801. Fűskuti Landerer Ferencz betűivel.

2. A három jó barátok 1802. Kassán, Fűskuti Landerer Ferencz költségével, és betűivel.

3. Elementa juris prudentiae hungarica Kassa, 1804. 2 köt.

4. Magyarázatja azon szóknak, melyek a magy. orsz. törv. dolgokban előfordulnak Szirmai Antal. 1806 Kassa.

5. Eredeti mesék két könyvben. Szigethy Mózes ügyvédő az erdélyi nagy fejedelemség Királyi táblája mellett Maros-Vásárhelyen. Ns. Vajda Pál költségével, Kassán, 1824. Werfer Károlynál.

6. Donatus, Vocabularium Latino-Germanico - Hungarico-Slavicum. 1820. Kassán.

7. Tetralogie tragischer Meisterwerke. L. Petz. Kassa 1824.

8. Állítások a magyar Literaturának elmélkedő részéből, Csorba Károly, 1821. Kassán.

9. Felső-Magyarországi Minerva folyóirat 1825, 1826. Kassán.

10. Kassai legujabb Nemzeti Kalendarium 1813. A régi Lőcsei formájára. (Igen hiányos).

11. Jel. V. v VIII. A szentek imádságaikkal mint valamely jó illatokkal tellyes arany Tsésze. Felsőbbeknek engedelmeből. Kassán. Ellinger István betűivel 1809.

12. A számkivetett magyar. Eredeti szomorujáték. 4 felvonásban II. Endre magyar király idejéből. Irta Máczy Imre 1834.

13. A XVIII. Század utolsó tizedének Gászos Alkonya, kiadatott Tokajban, Csermiczei Csermiczky Sándor cs. kir nyugodalomra lépett százados kapitány által 1830. Kassán, Ellinger betűivel.

14. Juhtartásra és Gyapjuösmerésre vezérlő utmutatás. Kassán, 1837. Werfer Károlynál.

15. Böles Szeneka III. könyvei. A haragról. Ismét I. könyve a Vigasztalásról. Annyához Helviához. Magyarosította Komjati Komjáthi Gábor, Kassán, Ellinger Istvánnál 1841.

16. Directorium itinerantium iuxta stationes, ex praecipuis locis Inelytorum ad Districtum Cassoviensem. Carolus Szepesházy. Cassoviae 1817.

17. Neuester Wegweiser durch das königreich Ungarn Cor. v. Szepesházy. Kaschau 1827.

18. Schimmer Károly Aug. A francia lázadás és következményei. Napoleon életírásával és a Reichstadti herceg biographiai vázlatával. Németből fordította Sz. J. Kassa 1837.

19. Utazási rajzok Némethonban s a keleti tenger körül. Hrabovszky Dávid. Kassán, 1837.

20. Hübner János, Száz és négy válogatott Bibliabéli Historiák, a gyengéknek kedvéért összeszedett. Magyar nyelvre fordította E. P. M. A. R. E. Th. DE. Kassán 1834.

21. Boros István. Szent érzések oltára, emeltetett házi, mezei és uti isteni tisztelet végett. Kassán 1836.

22. Positiones ex universo iure privato Ungarico et criminali. Franc. Xav. Szuhányi, Cassoviae 1818.

23. Utasító az 1832²/₆-ik évi törv. czikk. előforduló szónak és tárgyaknak könnyű feltalálására. Haraszy György, Kassán, 1836.

24. Az emberi igaz nagyság, vagy a Tudományok különösen a Vallás tudománya által nagygyá lett Ember képe le rajzolva egy Halotti Beszédben, melyet Néhai Tisztelendő Tudós, Nemes és Nemzetes Komjathi Komjáthi Ábrahám úrnak életében a Parasznyai Ref. Ekklesia Prédikátorának utolsó tisztességére előadott a Parasznyai Ref. Templomban Szombathy Daniel S. Kazinczi Predikátor Februárius 9-én 1827. Kassán, Ellinger cs. kir. priv. Typographiájából.

25. Adeline, avagy az erdői veszedelmes történetek. Kassán, Landerer Ferencz költségével és betűivel 1802. (2 péld.)

26. Ki-kí a maga szerencsésének kovácsa, rövid erkölcsi értekezés. Irta: Csontos István, Kassán 1830. Nyomtatott Werfer Károly költségén és betűivel.

27. G. B. T. avagy az Áfrikai leány. Eggy érzékeny történet a XVIII. századból. Kassán Ellinger István cs. kir. priv. könyvnyomtató, könyvárus boltjában, a malom utcán 361. sz. alatt, a hol egyéb közhasznú és mulattató könyvek találtnak. 1832.

38. Árpadia. Honi Történetek Zsebkönyve. Szerkezteti Kovacsóczy Mihály. Első év. Kassán, Wigand György könyvárusnál, 1833. Elül Báró Révai László arczképe látható. Ajánlva van Báró Mednyánszky Alajos úrnak. Tartalma: 1) Második Endre Magyar királynak keresztessége. 2) Vajda-Hunyadi vár. 3) Szent-Léleki váremléke. 4) Murány vár. 5) Szaláncz. 6) Gerliczyek Nemágozati értekezés. 7) Oklevelek: IV. Bélától 1256. Corvin Mátyástól 1487, Zápolya Jánostól 1528. Báthory Kristóftól. Mária Teréziától 1777. 8) Kazinczy Ferencz 9) Erdélyi Fejedelem I. Apafi Mihály időkorá eredeti levelekben 10) Rozsnyai Dávid és munkájiról. 11) Márkházi Pál emléke. 12) A cserneki és Tárközi Dessewffiek rövid Nemágozatja. 13) Thurzó Imre menyekzője. — Pecsét s kézirat másolatok, János király, Verbőczy, Oláh érsektől stb. stb. több arczképpel és várral. 362 l.

A többi kassai nyomtatványok mind a legujabb időkből valók s közkézen forognak.

Azonban könyvtárunk ismertetését hiányosnak tartom addig, míg be nem mutatom azon pár érdekesebb művet az ujjab korból, melyek egy elzárt üveges szekrényben láthatók, ilyenek:

1. Szent Hedvig legendája képekben és magyarázatokkal latin és német nyelven 1846-ból.

2. A világ összes vallásainak szertartásait feltüntető s magyarázó könyv, képekben és szövegben, Zürich 1748.

3. Az építészet, szobrászat és festészet könyve, képekkel és franczia szöveggel, külön-külön kötetekben.

4. I. Napoleon holttestének átvitele sz. Ilona szigetéről Párisba. Képekben.

5. Történelmi képeskönyv a XVII. századból, mely a XVI. és XVII. században élt és szerepelt uralkodók, hadvezérek és diplomaták arczképeit, nem különben az egyes várak és városok ostromlását tünteti fel.

6. Műépítészeti lapok diszkiadásban a pannonhalmi sz. Benedek rendi főtemplomból, festéknyomatú képekkel.

7. Japánból való képes könyv.

8. Fahanes kérgen írott sanskrit imádság.

9. Egy igen diszes album, mely 1456. évtől 1878-ig a nevezetesebb uralkodók, hadvezérek és diplomataik sajátkezű aláírásait és hasonmásait tartalmazza.

10. Egy hártára irt s szépen bekötött francia imakönyv 1783-ból, initialékkal. Adományozta Csoma József úr.

C) Okmánytár.

Okmányaink a czéhek ládaiban, és egy három fiokból álló üveges szekrényben vannak letéve.

Legrégibb okmányaink Zsigmond király (1387—1437) idejéből valók, birunk néhányat a XVI., legtöbbet azonban a XVII. és XVIII. századból.

A czéhek ládaiból muzeumunkban a következők vannak elhelyezve: rézműves, szappanos, szijgyártó, lakatos, órás, puska-műves, timár, német szabó, aranyműves, takács, ács, kovács, kőműves, kőfaragó, kötélverő, borbély, kerékgyártó, kádár, üveges, kocsigyártó, gombkötő és kereskedők. E ládák mindegyikében a czéhek szabályai, jegyzőkönyvei, születési, házasodási, felszabadító és mester levelek, confederationális iratok magyar, latin és német nyelven találhatók.

A csizmadia, fazekasok, gubások, asztalosok, könyvkötők, pékek, szűcsök, magyar szabók és mézeskalácsosok privilégiumai és jegyzőkönyvei az üveges szekrényben vannak elhelyezve. Mindezek pedig bő anyagot szolgáltatnak Kassa városának egykori műipara és kereskedelmének történetéhez.

Egyéb okmányaink ismertetését a következőkben adhatom:

1. Birunk mintegy 15 db. eredeti nemes levelet a XVII. és XVIII. századból.

2. A selmeczbányai bányatörvényeket 1571-ből.

3. 247 db. különböző időkből származó magánügyi okiratokat.

4. A Fugger családra vonatkozólag egy okmányt a XVI. századból.

5 Egy *salvus conductust* (menedék levél) 1618-ból, grf. Forgách Zsigmond által kiállítva és grf. Zrinyi Miklós és Bánffy Kristóf sajátkezü aláírásaikkal láttamozva.

6. Másolat gyűjteményt II. Ferdinand idejéből.

7. 66 drb. okiratot az újabb időkből Pozsony városára vonatkozólag.

8. Kazinczy Ferencz három levelét, kettő német, egy magyar nyelven írva.

9. Több eredeti levelet a nagy kinizsi levéltárból.

10. Grf. Széchenyi István és br. Simonyi aláírásaikkal két levelet, Deák Ferencz egy eredeti levelét.

11. II. József császár adomány levelét, melyben Ellinger Istvánnak engedélyt ad a könyvnyomda felállítására, függő pecséttel van ellátva.

12. I. Ferencz király leirata a tokaji m. kir. sóhivatalhoz 1794-ből.

13. A Martinovics-féle mozgalomban résztvevők személy-fája. A felsoroltakon felül bírnak még két nagy csomag halotti jelentéseket és szinlapokat.

Okmányainkból a muzeum-egylet III-ik évkönyvében ismeretve valának: A kassai aranyműves czéh okmányai. Ismertette: Myskovszky Viktor főreáliskolai tanár s akad. tag.

Ugyancsak a III-ik évkönyvben közölte Mártonffy Márton polgárist. igazgató, Usz Klára végrendeletét 1587-ből. Forgács Zsigmond levelét Keéry Jánoshoz 1618-ból. Lorántfy Zsuzsánna levelét férjéhez az erdélyi fejedelemhez 1631-ből. Kassa város adóját utczánként és személyenként 1632—1633-ból. Hoffmann Fruzina meghatalmazó levelét 1646-ból. Kanasi Csizmadia János és nejének Bártfay Annának záloglevelét 1676-ból. Gler György örök levelét 1676-ból. Csekleszy Benedek 1681-ben kelt levelét, melyben Zrinyi Ilonától a tőle jogtalanul elfoglalt szőlő visszaadatását kéri. Ali pasa által a Kassa alatti táborban 1682-ben kiadott *Salvus conductust* Kovács Gergely és családja részére. Bogardi Leo a kassai ferenczrendiek praesidensének 1688-ban kelt bizonyosság-levelét, mely szerint egy darab földet Zboray János kassai magyar kántornak adományoz. Ugróczy Istvánnak kérő levelét Rákóczy Ferencz fejedelemhez 1696-ból.

A IV-ik évkönyvben Tóth Lőrincz közölte: Vely Bek székesfehérvári helytartó levelét a fehérvári bíróhoz 1556-ból. Drugetth Homonnay György levelét Kálnaffy Ferenczhez 1584-ből. Bocskay István levelét Forgách Simon cs. kir. haditanácsoshoz 1594-ből. Ali aga párkányi helytartó levelét a városi bíróhoz 1607-ből. Kassa város adóját és adózóinak névsorát 1633-ból. Nemzetes Szetsény Péter levelét 1674-ből. Egy záloglevelet 1683-ból. Két magánlevelet, az egyik 1744-ből, a másik 1763-ból.

D) Térképek :

Térképeink — mintegy 370 drb. — zárt szekrényekben vannak letéve. A kiválóbb példányok ezek : Erdélynek Honter János által készített térképe 1532-ből. A különböző nemzetek leszármazási térképe. Lengyelország az első felosztás (1772) előtt. Gömör megye és az aggteleki barlang 1806-ból. Pest városának tér- és látképe a jelen század elejéről. — 4 vaskos kötet az öt világrészről. — A magyar vármegyéket feltüntető abrosz. — 19 drb. Umgebungs-Karte von Wien. — Kriegspläne zu den Feldzügen Eugens v. Savoyen. — 6 drb. térkép Pozsony város és vidékéről, melyek a bécsi cs. kir. hadi levéltárban őrzött eredetiekről lefényképezettek. A pestvárosi vízvezeték térképe. — Az 1838-diki esztergomi árvíz. — Nyitra és Pozsony várainak és vidékeinek térrajzai. Szathmár várának térrajza a török korból. — General Karte von Europa in 25 Blättern von Scheda. Magyarország és a társországek pósthálózata. Kassa látképe 1617., 1781., 1802., 1809., 1815., 1823. évek-ből. A kassai főpiacz 1833-ból. — Kassa 1858-ban Klimkovics Bélától, Kassa térképe 1870-ből. — Sáros térképe 1616-ból.

E) Újságok :

Újsággyűjteményünkben csakis az „Abauj-Kassai-Közlöny“ 13 évfolyam, adom. Timkó József szerkesztő úr és a „Felvidéki Közlöny“ 7 évfolyam adom. Dr. Hohenauer Ignác szerkesztő ur, vannak meg teljes számban ; a többiekből pedig egy évfolyamot, vagy csak pár számot birunk.

A múlt századból birjuk: a „Magyar Curirt“ 1787. „Magyar Hirmondót“ 1794. továbbá a Pesten megjelent latin ujságokat 1790, 1792-ből. A jelen századból: 1804—1807. Pozsonyban megjelent latin ujságokat. „Der Ungár“ 1848. „Charivari“ 1848. „Pesti Hirlap“ 1848. „Allgemeine Zeitung“ 1840. „Közöny“ 1849. „Magyar Őr“ 1849. „Márczius 15“ 1848. „Reform“ 1848. „Német“ 1848. „Pesti Napló“ 1873. „Kaschauer Zeitung“ 1873—1875. „Ung“ 1873. „Borsod“ 1873. „Alföldi Hirlap“ 1873. „Nemzeti Hirlap“ 1875. „Kecskeméti Lapok“ 1873. „Győri Figyelő“ 1873. „Pannonia“ 1873. „Volksblatt“ 1876. „Fortuna“ 1874—1880. „Magyar Újság 1873. „Kassa és Vidéke“ 1876.

A felsorolt adatokban kívántam bemutatni a felsőmagyarországi muzeum könyv- és okmánytárát. Ismertetésemet pedig azon óhajjal zárom be: vajha minél előbb rendelkezénk alkalmasabb helyiséggel, hogy könyvtárunkat az érdeklődők előtt megnyithatnánk!

Dr. Tóth Lőrincz.

„Extrapassio“.

E cím azt sejteti, mintha az extrapassiokról, vagyis lelki életünknek bizonyos, bővebb magyarázatot nem tűrő, sajátyszerű, s így az embereket rendkívül jellemző nyilvánutatairól szándékoznám írni, s nagyon megtudom érteni a megütközést, melyet ily themaválasztás mindenkiben méltán kelthet. Tisztán pszichológiai tételt fejtegetni múzeumi évkönyvben a legenyhébben kifejezve, csak *extrapassio* lehet.¹⁾ — Nehogy azonban a t. olvasó hirtelenében pálczáat törjön tapintatom fölött, sietek kijelenteni, hogy e cikk különös feliratát tulajdonképen

¹⁾ Megbocsát a cikkíró úr, ha én ezt a nézetet, mely ugyan más alakban, de már több oldalról felhangzott, — így legközelebb a mult évben Budapesten tartott történelmi congressuson is kifejezést nyert, — csak bizonyos megszorítással osztom. Ha ugyanis a múzeumi évkönyv valamely különös szakkal, talán tisztán történelemmel, régészettel, természetrajzzal vagy ipari s művészeti fejleményekkel foglalkozó egyesület és intézet évkönyve: úgy nagyon természetes dolog, hogy egyedül az illető szaknak tudományos kérdései foglalhatnak helyet benne. De ha a múzeum egyetemes, aminő ez idő szerint a felsőmagyarországi múzeum is; akkor bárminő fejlődési fokon álljon az különben, én, a napi politikát meg az ágazatos hittant kivéve, nem képzelek olyan ismeretanyagot, melyet az illető egyetemes múzeum évkönyvének tudományos részében, már a *múzeum* szó etymologicus értelménél fogva is, szellőztetni ne lehetne. Az én álláspontom szerint, az ilyen kiadványokban megjelenő cikkek tartalmának és alakjának megválasztására nézve, legfeljebb is csak az opportunitàs dönt. Mert az egyesület pártoló tagjai többségének foglalkozását, tudományos niveau-ját s az intézet anyagi segélyforrásait figyelmen kívül hagyvi; csakhogy vastagabbak legyenek a kötetek, előreláthatólag olvasatlanul maradó dolgokra, ha nem telik is, derűre borúra költetni: ez azon eljárás, a melyre én szerintem, legenyhébb kifejezésül ráílnék az *extrapassio*. Szerk.

egy, a felsőmagyarországi múzeum-egylet képtárában lévő festménytől kölcsönözte, s nincs más feladata, mint ennek ismertetése.

A festmény szerzője Roskovics Ignác, jó nevű festőművészünk, ki azt az országos kiállításon mutatta be először a nagy közönségnek. A szakemberek ezer forintba becsülték a kép értékét, s ez ítélethezásnál semmi esetre sem a mű terjedelme, a mely igen kicsiny, hanem egyedül a tárgyul szolgáló eredeti és szerencsés gondolat, s annak sikeres megtestesítése gyakoroltak döntő befolyást. Hogy jelenleg a múzeum képtárának diszét és becsét emeli, az első sorban Klimkovics Ferencz, akad. festő s budapesti főgymnáziumi rajztanár urnak, az ő kifoghatatlan áldozatkészségének s lelkesítő rábeszélésének köszönhető.

A ki csak úgy futólagosan szokta nézni a képtárakat, talán észre sem venné e képet, mely annyira kicsi, hogy nagy keret által kellett feltűnőbbé tenni. Hossza mindössze 26, szélessége 16 cm. s e csekély területen kiváló műgonddal ki-vitt erdei jelenet van elénk állítva. Azonnal szembeötlik egy hatalmas, kétfelé ágazó, százados fa, mely kised domb oldalába bocsátja vastag gyökereit, csak is így állhat meg dült helyzetében. A fa tövében az erdei idyll egyik nem hiányozható alkotó részének, forrásnak medenczéje terül el. A forrás szélén festő-atelier van rögtönözve: ott van a nagy napernyő, alatta egyszerű asztalka, rajta szivartárca, a gyepen festéktartó van elhelyezve, melyben a szerek művészi rendetlenségben vannak összehalmozva. A művészt azonban nem találjuk ideiglenes otthonában; ő a fán ül, s annak egyik (mindenesetre a célra előkészített) görcsébe Madonnát fest. Ha mindezekhez még hozzá-képzelünk egy magasra törő esemetét az előtérben, a háttérben az erdő bejáratát, egy tisztást, melyen erős fény hatol be, s a kép szűk keretét csalódás által mérhetetlenül tágítja: elsoroltuk mindazt, a mi szemléletünk tárgyának alkotó eleme; mindazt, mi a művész által ábrázolt gondolat megértéséhez kulcsot szolgáltat.

Csak k u l c s o t szolgáltat? kérdezhetné valaki. De van-e a festménynek más tartalma is, mint a mit tényleg kifejez? s ha van, miért nem állítja azt teljesen elénk?

Az első kérdésre határozottan igennel kell válaszolnunk, s megjegyezzük azt, hogy ez nem elszigetelt jelenség a művészet körében. Ha már egyik másik költeménynél is nem ritkán fordul elő, hogy több gondolatot rejt magában, mint a mennyit a nyelv megérzéki, úgy annál gyakrabban áll elő emez eset a festménynél; mert a festészet nem rendelkezik az eszmék kifejezésére oly czélszerű eszközzel, mint a költészet. Ez a nyelv segítségével visszaadhatja mindazt, mi az ember külső és belső tapasztalása körében fölmerülhet; az eseményt pl. a legapróbb részletekig beszélheti el; míg amaz ily feladatra nem vállalkozhatik s a legkisebb körü eseménynek is csak egyik mozzanatát vetheti vászonra. A költészet az ember érzelmi világának legváltozatosabb alakulásait rajzolhatja, a festészet abból csak egy pillanatot örökíthet meg. A festészet ama korlátoltsága felel meg egyúttal a második kérdésre is. A kép nem fejezhet ki mindent, hanem csak azt, miből a többit könnyen kitalálhatjuk; azért nem is értheti meg teljesen a festményt, ki annak csak passiv szemlélője, a művész mindenkor számít a néző phantasiájára is.

A mi festményünk is sokkal többet akar tudunkra adni, mint a mennyit tényleg elének állít; az ábrázolt jelenet eredménye egy lelki folyamatnak, melyet a festő jelzett, de más képen ki nem fejezhetett. E mellett szól az is, hogy cím alatt bocsátotta művét világra. Extrapassio kifolyásának mondja azt, hogy valaki az erdő mélyében, korhadt fára Madonnát fest.

S megfejt e szó mindent? Én azt hiszem, hogy az a feladott találynak olyan megoldása, mely senkit sem elégíthet ki, s csak arra ösztönöz, hogy a jelenetnek érthetőbb magyarázatát keressük. Csak hogy sok út vezet Rómába! e kép meg többféle pszichikai alapa vezethető vissza.

Azt lehetne mondani, hogy e festmény jellemző alakban azt akarta kimutatni, mily sajátzerű, rejtélyes természetűek a művészi lelkek, a köznapi emberekétől mennyire eltérő gondolkodást árulnak azok el; más szóval, nagy embereknek is mily fura ötletök van néha.

Én azonban másképen értelmezem e kis műremeket. — Roskovics bizonyára művészi lelket akart élénk állítani, de nem hóbortjaival, hanem igazi ihlettségében, fölmagasztosult állapotban. A teljes eseményt, melynek csak utolsó mozzanatát látjuk a festményen, következőleg képzelem magamnak:

Derült májusi nap van. Mindenki siet a szabad természetbe, s csak a művész maradjon otthon? Az ő fogékony lelkére még nagyobb vonzerőt gyakorol a természet fönséges panorámája, mint más halandóéra; neki finomabb érzéke van a szépség iránt, mint a többiek. A ragyogó napfény, a harmat csillogása, a növényzet üdesége s színgazdag pompája, a pacsirta víg dala, a távolról kéklő hegylánczat stb. hatványozott gyönyörben ringatják őt, s ettől megfoszszja magát? Fölveszi szereit s elhagyja az emberek lakóhelyét. Andalogva, határozott terv nélkül halad át a téreken; betéved az erdőbe is, s önfeledten hatol annak belsejébe. Midőn föltekint, egy helyben pillantja meg a legélesebb ellentéteket. Ott látja maga előtt a mult és jövő egyesített képét; a megvénült, de még mindig erőteljes fát mohlepte törzsével, mely sok év romboló fürgetegeivel győztesen szállott szembe, s folyton újuló ágazatát még most is messze szétterjeszti; ott a még ifju, gyöngye csemetét, mely csak imént kezdé meg pályafutását, de már is magasra nyúlik, mindkettő egy forrásból szívja táplálékát. Háttul kápráztató fény árad szét; elül a fák sűrű lombozata által képezett titokszerű félhomály uralkodik. Köröskörül a dús apró növényzet borítja a talajt; de a zöld pázsit nem rejtheti el egészben azt, hogy életteljességét az eltűnt tenyészet maradványai biztosítják. — A művészi lélek különben is nagy rokon-szenvet tanusít az ellentétek szembeállítására iránt, azért nem lehet csudálkoznunk, hogy a mi bolyongó festőnk is az eltérő elemek éme csoportosulásának hatása alatt e helyen óhajt néhány órát átálmodni s letelepszik.

Voltál-e már, k. olvasóm az erdő csendes magányában? ott, hol a lég lassú áramlásából származó hangnál egyéb nem hatolt el hozzád? ott, hol azon különös csalódás áll elő mintha a nagy természet lélegzetvételét hallanád? Ha igen, úgy bizonyára emlékszel arra, hogy e pillanatban megszűnt benned

minden gondolkodás, elhallgattak kételyeid, háttérbe szorultak napi gondjaid, nem törődtél a jövővel, csak a jelen tisztult, boldogító érzelemnek engedted át magad, s csak egy vágyad ébredt föl, egy homályos vágy, mely magasabb létkörbe vont. „Ugy érezted, az Isten háza ez“, mert e hangulatod olyan volt, minőbe a góth templom homályba vesző ívezetei ejtenek.

Ha ezt már tapasztaltad magadon, ismered a szóban lévő festmény által feltüntetett jelenetnek psychikai alapját. Megérted azt, hogy a festő imádásszerű elragadtatásában fogott ecsetet; keresztény fölfogás szerinti szentélylyé akarja avatni azon helyet, hol néhány, igazán boldog perczet töltött. A művész a fönséges természet közvetlen hatása alatt keletkező határozatlan vallásos érzelmet határozott alakba önti, midőn azt a vallás a cultus legideálisabb alakjára, a kised Jézust karjain hordozó Madonnára vonatkoztatja.

A művészet itt kiegészíti a természetet.

Igy fogom fel én e művet. Az *extrapassio* elnevezés azért nincs éppen rosszul alkalmazva, mert a kép tárgyának jellemzésére bizonyára a legtöbb ember eme szót fogja használni. De az igazi remekmű sokszor csak behatóbb elemzés, körültekintőbb gondolkodás által nyeri teljes érthetőségét, s igen gyakran magasabb jelentőséget ismerünk föl abban, mit a felületes vizsgálat extrapassiónak tulajdonított.

Schlatter Alfréd.

Egy Emlékkönyv.

A felsőmagyarországi muzeumnak ajándékozta Meskó Sándor ügyvéd.

Hogy e könyvről itt is megemlékezünk, annak egyedüli oka maga a könyv; mert ha ez is csak éppen olyan volna, mint azok a, ki tudja minő rejtett forrásokból s minő szorongattatások között összeszívargott gondolatgyűjtemények, melyek a szalonok asztalán imitt-amott láthatók: akkor bizony egy szót sem vesztegetnénk rá. De hát ami könyvünk egészen más fajta s már külsejénél fogva is, megőrzésre méltó becses emlék.

Mind a két vaskos táblája csupa gyöngy, s az elsőn, zöld mezőben, rózsaszínű szalagon, hétágú korona alatt, aranyba varrva, ez az egyetlen szó pompázik: „*Minka*“.

A gyönyörű kézimunka, mely csillogó gyöngyökbe foglalta ezt a bizalmasan kicsinyített női nevet, akármilyen gyűjteményben figyelmet ébresztene. Figyelmet ébresztene azonban egyike másika azoknak az emlékeknek is, melyeket könyvünk lapjai számunkra megőriztek.

Számunkra?

Azok, akik ezen miniature aquarelleket ezelőtt 60—70 esztendővel festették; akik ezen egyetlen érintésre porrá váló, de még most is szép virágokat, 40—50 év előtt idezárták; akik azt, ami jobbára régen hallgató szívekben akkor még visszhangzott, idejegyezték: azok mi ránk bizonyosan nem gondoltak. Egy parányi kis világot alkottak ők egymás között, kis világot, melyben az éltető meleget, éppen a nagy világtól való elszigeteltség tartotta fel. Ennek a melegnek sugárzását érzi mai nap is, — ha ugyan bír érzékenységgel, — minden kéz, mikor e fakuló lapokat lassan, meg-megpihenve forgatja.

A családi, baráti összeköttetés, kedves ismeretség, s a koreseményeknek egyénileg felbecsült emlékei fűződtek itt egy-

máshoz töredékekben, úgy, amint azokat a helyzet, a pillanat megszülte, átlátható terv, rend, kiszámítás nélkül. Nem a kandi nyilvánosságnak, nem a kritikának, hanem a négyfalközötti magány néma perczeinek; hogy szolgáljanak az elhagyatottság nyomasztó érzete elől menedékül, s elevenítsék meg legalább képen ott a múltat, ahol már a jeien is halófélnben van.

Az eredeti tulajdonosra nézve itt minden tárgynak története volt. Minden sor írás, minden virág, minden kép, a gondolat és érzelme csoportoknak, szükségképen egész hosszú lánczolatát keltette föl benne. Mi ránk, késő szemlélőkre nézve, ez emlékek nagy része értelmetlen dolog; de az, hogy itt és így találjuk őket, egyszóval a körülmény adja meg nekik előttünk is a becset. Ez az, ami bennünk is ébreszt valamit; ha nem tiszta, világos gondolatot, legalább sejtelmet. Ugy vagyunk velők, mint a hieroglyphék előtt merengő utazó; nem érti az idomtalan jegyeket, de az a tudat, hogy voltak, akik egykor az ő helyén állva azokat szentnek tartották, ő benne is felkölti a kegyeletet, s mielőtt távoznék, ennek hatása alatt veti rájuk hiába fürkésző utolsó tekintetét.

Egyáltalában minden emelkedettebb szellemű ember lelki életében meg van az a közös vonás, hogy, ha mindjárt pillanatra is, de nem közömbös előtte az a tárgy, amelyről tudja, hogy valamikor valakinek kedves volt.

Azt a virágot, mely a réten ezrivel terem; azt a páfrányt, mely az erdők televényében buján zöldellik; — ott, vagy pedig ha valahol gondosan lenyomtatva látjuk, egyforma szemmél nem nézhetjük. Nem akkor sem, hogy ha minden tájékoztató jegyzék nélkül találjuk; hátha még az van aláírva, hogy: *Emlékül május 20-dikán 1850, Aradi várfogságomból. Madarassy Miklós.*

Hiába, ami az emberi kéznek nyomát viseli, az felkölti bennünk azt, ami emberi. Beszél hozzánk. Meglehet talán hogy mi azt a nyelvet nem értjük; meglehet hogy saját egyéni érzés-járásunkkal befolyásolva, módosítottan fogjuk fel: de hogy találhatjuk, hogy ideig óráig foglalkozunk vele, az bizonyos.

Igy vagyunk e gyöngyös táblákba zárt emlékekkel is. Eltűnődünk, elgondolkodunk felettök.

Hogy ezt velem együtt a szíves olvasó is tehesse, arra persze, a jelen sorok mellett elébe kellene varázsolnom magokat az emlékeket is. De minthogy erre módomból egyáltalában nincs: felemlítem legalább azt, hogy mifélek, s ahol lehet azt is, hogy kiktől erednek.

1. Szépen megőrzött virágokat találunk ez emlékek között az 1843, 1847 s 1850-dik évekből a következő aláírásokkal: *Mesko Naska, Mesko Aristides, Adèle Noiemszky Csáky Marie Duka Szirmay, Madarassy Miklós.*

2. Műbecsessel ugyan nem bírnak, de pár pillanatnyi figyelmet nagyon megérdemelnek a következő csinos irónrajzok: a) Táj, (*Pista Nov. 1839.*) — b) Táj, (*Mesko Anastázia 1847.*) — c) Táj, (*Sándor 1851.*) — d) A sárosi vár, (*Klimkovics Béla 1851.*) — e) Sztankócz, (*Luzsénszky József.*) — f) Táj, (*Josephine Szuhányi.*)

3. Valóságos élvezettel nyugszik meg azonban tekintetünk, a következő kis aquarelleken: a) Rózsa, (*Marie 1814.*) — b) Táj, (*Marie 1816.*) — c) Táj, (*Marie 1818.*) — d) Két, gyönyörű kis táj, (*La comtesse Dessewffy Kállay.*) — e) Egy tengelicz, (*François de Szirmay.*) — f) Virág, (*Luzsénszky Amália.*) — g) Táj, (*B. Luzsénszky János.*) — h) Táj, (*Catton Szirmay 1842.*) — i) Egy virág és egy női fej (*Marie Fortmayer.*)

4. Gyönyörű aczélmetszeteket láthatunk az 1820-as, 1830-as és 1840-es évekből. Abból pedig már az eredeti vagy későbbi tulajdonos gondolkodására következtethetünk egyenesen, hogy idezártá, kedves emlékei között őrizte *gf. Batthyányi Lajos, Dessewffy Aurel, gf. Széchenyi István és Deák Ferencz* könyomatu arczképeit is, ugyszintén az 1848/9-iki tábori jelenetek némelyikét. Így p. o. a) Huszárokat ábrázoló képet, (Aláírva: *1-ső Májusban 1849. Duka Marczel.*) — b) A szolnoki csatát. — c) A világosi fegyverletételt.

5. Érdeklődést képes kelteni egy pár levél az által, hogy tele van ragasztva mindenféle tréfás silhouette-alakokkal, melyek legnagyobbbrészt a jelen század első felében divatozott öltözetű személyeket ábrázolnak. De van a többi között egy, parányi

alakoktól körülvett, szabályos csillag is, következő aláírással :
Jóssika Miklós 1821.

6. Egy lapon fehér-fekete kereszt alatt a következő sorok olvashatók :

Gróf Lamberg Ferencz 22—9—1848.

Nachmittags . . . auf der Pester Brücke.

O Herr! Vergebe ihnen, denn sie wissen nicht was sie thun.

Csalódik az ember míg él, — csak a mennyben világít az igazság
 — de szent legyen az akarat! Örök élet a halál!

Egy másik lap pedig tele van fekete sirokkal s kereszttekkel, és mindegyik mellé oda van írva egy-egy 1849/50-ben kivégzett magyar szabadságharczosnak a neve.

7. Annak, ami jelenleg már egyetemes használatba ment át, s a legékeesebb kiállításban csakugyan olcsó áron kapható, t. i. a névjegyeknek is találkozunk itt egy pár primitív példányával. Kettő közülök egészen egyszerű kis fehér papíros, s az egyikre öreges betűkkel ez van jegyezve : *Piotrowsky Colonel*, a másikra pedig : *alázatos szolgája Ruscák alias Rózsa Antal, nyug. pléb. volt tüzérhadnagy.*

Van azonban kettő olyan is, mely a legnagyobb gonddal s valóban mondhatnók, művészi tollrajzzal van kiállítva. Ezek közül az egyiken ez olvasható :

A szerencsétlenek Védangyalát halálig tiszteli,
 Görgey Armin.

A másikon :

Kezét csókolja Szentmiklóssy Antal.
 Kelt Kassán Ősz-utó 16-án 1849.

8. Egy lap, Kyss Albert összeállítása szerint, azon szerencsétlenek névsorát tartalmazza, kiket az 1848/9-iki események megtorlására rendelt hatalom, mint politikai foglyokat itt Kassán rabságban tartott.

E névsor a következő :

szl. Csuha Antal tábornok. Ungh.
 Piotrowszki Henrik ezr. Lengy.
 P. Rembovszki Henr. alezr. Lengy.
 A. Br. Ámsberg György alezredes.
 Hannover
 A. Görgey Ármín alezr. Szepes.

A. Gergelyi János alezr. Zempl.
 A. Lehoczky Ferd. alezr. Szepes.
 szl. Gf. Buttler Sándor alezr. Ungh.
 A. Gedeon Miklós őrnagy. Torna.
 A. Wieland Antal „ Szepes.
 Kovács Viktor „ Szepes.

A. Irinyi Albert őrnagy. Szabol.
 B. Freizeizer Gyula „ Beregh.
 Pribék Miklós „ Ungh.
 A. Dedinszki — „ Szepes.
 A. Madarassy Mikl. „ Zempl.
 A. Mezóssy Pál „ Zempl.
 A. Amann Ferencz „ Vürtenb.
 B. Joksman Károly „ Beregh.
 A. Pögler József százados. Ungh.
 Riezko Lőrincz „ Ungh.
 sz. Heinicz János „ Abauj.
 P. Murányi Ferencz „ Heves.
 B. Kiss Sándor „ Bihar.
 B. Becsey Ede „ Csongr.
 A. Dámfy Sándor őrnagy. Sáros.
 B. Maluszi Sánd. „ Lengy.
 A. Nánassy Károly „ Ungh.
 A. Kemény Dániel „ Nógrád.
 A. Jenney — „ Szathm.
 Schneider Adolf „ Szepes.
 P. Zsulavszki — „ Lengyel.
 P. Drzevieczki — „ Lengyel.
 A. Balogh — „ Abauj.
 B. Ujházy Lajos főhadn. Gömör.
 Szabárth Lajos „ Porosz.
 A. Frantz Mihály „ Munkács.
 B. Löffler Manó „ Lengyel.
 B. Wesztther Árpád „ Szepes.
 B. Kolacskovszky E. „ Szepes.
 B. Fejérváry János „ Gömör.
 Komaróczy D. alhadn. Gömör.
 P. Gaszner József „ Gömör.
 B. Láday Bálint „ Beregh.
 B. Illosvay Kálmán „ Beregh.
 sz. Rusesák György „ Esztergom.
 B. Wroniecki Ede „ Lengyel.
 sz. Sztankóczy Zs. Ügyvéd. Ungh.
 sz. Pap Sámuel „ Gömör.
 sz. Kovács Károly „ Ungh.
 sz. Markos György „ Ungh.
 E. Olah Dániel „ Zemplén.
 sz. Demjén István „ Beregh.
 sz. Bernáth Manó „ Zemplén.
 B. Mesko Sándor főjegyző. Kassa.

sz. Erdélyi Dávid Esküdt. Beregh.
 szl. Jekelfalussy V. Püspök. Szepes.
 F. Komáromy J. Főispán. Abauj.
 E. 4. Szentmiklóssy Antal Alispán.
 Gömör.
 sz. Deseöffy János Alispán. Beregh.
 szl. Orosz András „ Ungh.
 szl. Pongrácz Fer. — Ungh.
 szl. Thuranszky K. — Ungh.
 szl. Zombory Lipót — Ungh.
 szl. Both Miklós — Ungh.
 sz. Böszőrményi J. — Ungh.
 szl. Sztankóczy G. Szolgabíró. Ungh.
 † Istók Imro „ Gömör.
 Kyss Albert Szolgabíró. Szepes.
 sz. Janka M. ref. Esperes. Beregh.
 E. Hrabár I. g. k. Esperes. Zemplén.
 E. Lacsný V. Rk. Lelkész. Zemplén.
 E. Dudás — ref. Lelkész. Zemplén.
 Sztreitseks J. Erdőbíró. Ungh.
 szl. Grünschnek ref. Ass. Mármaros.
 sz. Kriston — nemzetőri százados.
 Abauj.
 E. Gotthardt K. nemzetőri hadnagy.
 Gömör.
 sz. Jandrasits — főbíró. Bereghsász.
 sz. Janka Károly Ügyvéd. Beregh.
 Hrobossy A. vasgyári Igazgató.
 Mármaros.
 sz. Bankovics — Profosz. Munkács.
 sz. Grászels — Sánczkáplár. Munk.
 Mokrovszki — Orvos. Lengyel.
 szl. Kutka Pál gk. Esperes. Ungh.
 P. Szentimrey Gy. képviselő. Abauj.
 E. Makranczy L. Mészáros. Zempl.
 E. Kernács Á. főhadnagy. Szepes.
 Krucsay Antal kapitány. —
 E. Barna Antal Joggyakorn. Gömör.
 Török J. Korcsmáros. Gömör.
 † Crénmark János „ Gömör.
 E. Lóczy István földmivelő. Gömör.
 E. Széchenyi János „ Gömör.
 E. Istók Lajos „ Gömör.
 † Bercesek — huszár obsitos. Gömör.

sz. Schreiber — — Kassa.
 E. Zelinszky J. falusi jegyző Abauj
 sz. Zelláth József „ Borsod.
 sz. Kolláth Gy. Guerilla. Borsod.
 sz. Orlik János Nemzetőr. Szepes.
 sz. Kossuth A. falusi bíró. Gömör.
 sz. Schemminger — erdész. Gömör.
 Thurczér — Bérlő. Sáros.
 Zennovicz — kereskedő. Sáros.

Galgóczy — — Kassa.
 Mankovics Mihály — Zempl.
 Kaminszky — — Sáros.
 sz. Relay — Lakatos. Kassa.
 sz. Oberle — Vámos. Kassa.
 Klopsch Ágost. Serfőző. Szepes.
 E. Mollnár A. földmivelő. Gömör.
 sz. Abkerovics Gergely — Beregh.

A: Aradra. — B: Besorozás. -- E: Eliteltettek. — sz: szabadultak.
 szl: szabadalom. -- †. kivégeztettek. — P: Pestre.

Pótlólag idegen kézírással:

Várady József 37 év. 2 gyermek.
 Szigeth.
 Pálközy A. 33 év. nős S. Pataki Prof.
 Irányi István 34 év. nőtelen. Abos.
 Sztreiczek József 56 év. nős 3 gyer.
 Kiss István 37 év. nős 2 gy. Ung.
 Zimmer János 22 év. nőtelen Gömör.
 Hübel Miksa 29 év. nős Szepes.
 Kallas András 68 év. nős Gömör.
 Halassy Dániel 21. év nős R. Szombat.
 Kaminszky J. 38 év. nős 3 gy. Sáros.
 Szamonalszky András orosz p. Ung.
 Weiss Ödön vadászhadnagy Szepes.
 Vuga képeket árult Olasz.

Vester Samu 50 év. mészáros Igló.
 Baranyi Lajos 34 év. mészáros. Igló.
 Borló György Gömör.
 Korcsák János Gömör.
 Matiszko János Gömör.
 Scholz József 75 év. nős. Szepes.
 Hajdu Sámuel 40 év. nős gy. Igló.
 Roth Márton 42. év. özv. 4 gy. Igló.
 Gavallér Gábor volt vürtenb. huszár.
 Porcs János 15 év. Igló.
 Penkeze Mihály 28 év. közhonvéd.
 Angyal János 39 év. nős gy. közhonv.
 Tahy Gáspár 46 éves.
 Körmöndy Károly szabólegény.

9. Az egész könyvön keresztül szétszórva, *Hahn Ida* grófnő, *Lenau*, br. *Eötvös*, *Majtényi Sándor*, gf. *Dessewffy József*, *Franklin Benjamin* és *Kisfaludy Sándortól* vett idézetekben, igen szép, tartalmas gondolatokkal találkozunk.

Különös kedvenczei lehetnek azonban annak, aki e jegyzeteket tette, márcsak a szám után ítélve is, br. *Palocsay Theodor* (mgh. 1835), és *Betty Paoli*. Ettől a német költőtől, kinek 1885. dec. 30-án mult 70-ik születésnapja alkalmából nem rég közölte a *Leipziger Illustrirte Zeitung* is, arczképét és rövid, de nagyon meleg hangon irt életrajzát, legtöbb verses töredék van felvéve gyűjteményünkbe. És hogy azok, amelyek itt vannak, csakugyan megérdemelték a felvételt, szolgáljon rá bizonyossággul ez az egy:

1849.

Nicht können was man will, das geht noch immer an,
Und ungleich schlimmer ist's: nicht wollen was man kann.

Willst du nicht, was du kannst in irdischer Beschränkung,
So wäre unnütz dir, auch der schönsten Freiheit Schenkung.

Ich kann nicht! rufst du aus? Das heisst bequem verzagen.
Sprich, hast du denn zu dir selbst, auch schon einmal: ich will gesagt.

Ob auch noch so tief vom Hassespfel gespalten,
Wird sich aus edler Brust, unwürdiges nie entfalten.

Betty Paoli.

Nem üres mondás a következő sem:

L'accomplissement d'un devoir ne peut pas nous rendre heureux,
Mais il empêche, qu'on devient tout à fait malheureux.

Le 3 Mars 1848.

De tartalmas ám, s még hozzá könnyű folyásánál, gördülékenységénél fogva figyelemre méltó ez is:

„Hajh milly széles a föld, milly messzire nyújtja határit!

Mennyi a puszta mező, mennyi a puszta sziget!

8 roppant téreiből mi jutott nekem? Im e falatka,

Ezt is csak kölcsön képiben adta a sors.

És e muló földön milly kurta az emberi élet,

Mennyi a munka, mi szük s gyenge az életerő!

S mégis húsz évvel meglopták kurta időmet!

Munkám több s összébb olvada életerőm.“

Olmütz 1851.

Barsi József (Neumann.)

Ha még felemlítem, hogy 1849. jun. 23-áról keltezve Novelly Józsefalírásával isvan itt egy igen esinos költemény, mely *Ungarn's Heldenschaar* cím alatt, a 9-ik honvédzászlóaljat dicsőíti, akkor emlékkönyvünk tartalmának sommás bemutatásával végeztem.

Az e sorokban ismertetett összes dolgok, talán nem annyira közérdekűek, hogy mindnyájan valami nagyon emlékezésre méltók lennének. Igaz, de én őket legalább megemlékezésre mégis csak méltóknak találtam.

Akik ez emlékeket összegyűjtötték s akiknek nevöket e lapokon olvassuk, legnagyobb részben már örök álmukat aluszszák. Maholnap teljesen új nemzedék lép helyökbe, melynek sokkal több gondot fog adni a saját ügyebaja, hogy sem azok

kicsinyes emlékeivel törődjék, kik már ő rá nézve nem egyebek mint puszta név.

Törődjünk tehát mi, akik előtt még e nevek némelyikével együtt az alak is él; s legfeljebb egy kis emlékeztetőre van szükség, hogy a lassankint elhalványuló vonások visszanyerjék azt az elevenséget, melylyel akkor bírtak, midőn rajtok még bizalommal s tisztelettel csüngöttünk.

Ha nem is olyanok ez arcok, melyekre egykor egy egész ország szeme nézett; ha nem is olyanok e nevek, melyek valamikor hegyen-völgyön hangzottak: elég az, hogy nekünk még most is hangzanak. Épen azért vegyük tudomásul ez emlékeket, s e tudásban nyujtsuk ki egy parányival az elköltözöttek életét. Mert hiszen akire emlékeznek, akit emlegetnek, az csakugyan, ha nem is testben, de mégis még mindig él: amenyiben értelmünkre, lelkünkre, többé kevésbbé még mindig hat.

Stöhr Antal.

Kassa sz. kir. város levéltárából.

Tutkó József másolása után.

1400. János, krakói prédikátor kassai plebánussá való megválasztása iránt keresi meg a városi tanácsot.

Gantz Willig Dinst vund was ich guts vormag Stetz Zenarim Namhafftigen Ersamen Weisen Hern Ewrer alle besunderung gunst vund guttes willen zeu mir byn ich noch meinen hochsten vormagen danckbar vnd wil mich bevrleisen wu ich kan vund mag das zeu vorschulden Ersamen weisen herrn die weil denne vund ewrer Selwarter vund Pharrer magister Michael Thier on vorgesalzt hodt in zeu kunfftigen tzeiten ein geistlichs vund bestheulichs leben zeu furen welchs hirdenne in seinen standt zeu Casscha gnugsam zeu hulden hat befunden Szunder sich voregnigt mit der bruderschafft des ordens der Cartheuser in des Lechnitz. Dem nach auch dy pharrer als den rechten lehenhern vund patronen heym gegeben dy mit einem andren zucunfftigen pharrer vund vorweszer zeu vorsorgen. Der halben mich durch ewre schriftlich sicher botschafft zeu einen zeu kunfftigen ewrem pharrer an stadt vund stelle des achtbaren wirdigen Herren Magistri Michaelis Thir vor in ewr stadt Casscha in eintrechtikeit des Ersamen swtz vund der gantzen gemeine erwelt vund die seltig erwelung also vil alz an euch geligen ist veste vund crefftig halden noch vormeldung vund laut ewrer Brieff wie wol villeicht man anderg hett mocht befinden alders halben gnugsamer abir also gnugsam zeu dem ampt alz ich bin ye doch sint dem ich: alz ein fremder vund vnbekanter man von euch gesurdert irwilt vnd geruffin bin: frew ich mich dasz alz der: der nicht anders wen zeu der rechten thurkingeit In den stchoffstall vund sulch

meine ruffung durch ordnung gotes des almechtigen geschehen
 sey der halben Bag ich tzu ewren willen zeu ir fillig vund so
 ir mich noch Inholdt ewr schrift vnd Sigel wert ir suchen
 Noch ewrem stadt vund gfall dy Pharre also annehmen das ich
 beid der Croker vund ewre gunst behalde wil mich auch dar
 zeu bereiten das ich zu ir komt auff die ander woch zeu
 Kunfftig ane seuming auff sey: auff das ewre Kirch von wegen
 abwesens pharrers vund predigers nicht sulchin mangel leid dy
 leng Ta mitt euch allen got lang gsunt spar: bevele mich
 ouch euch alz ey guttwilligen vund in allen gehorsam gebegot
 In der sache ein seligen anfang vnd guttes end zeu meiner
 vund ewrer allen selen szelickheit Begeben zeu Croco eilend am
 Dinstag Noch Mauricy Im virezenden ior noch der geburt cristi
 durch ewren gantz wiligen

Magistrum Johanem
 prediger zeu Croco.

Den Namhafftigen Ersamen vund Weisen Richter vund
 Rotheren der Stadt Casscha seinen besunderen gunstigen Hern
 vund freunden.

(L. S.)

Közli:
 Dragóner Béla.

Egyleti és intézeti ügyek.

Vidéki muzeumügy.

Tréfort Ágoston vallás- és közoktatási miniszter Ur ő nagyméltósága, még 1873. jul. 13-án, 885. sz. a. kelt rendeletével, arra szólította fel az összes törvényhatóságokat, hogy buzdítás, esetleg anyagi segélyezés által, tudományos és művészeti czélú egyesületek, muzeumok alakítására törekedjenek, a netalán létezőket pedig részesítsék a rendelkezésökre álló *erkölcsi s anyagi támogatás minden nemében*. Egyúttal a miniszter úr is kijelenti, hogy részéről minden hasonló kezdeményezés, az ügy fontosságához mért *erkölcsi támogatásra* számíthat.

Azóta, majd minden évben olvastuk, hogy itt is, ott is megalakult egy-egy történelmi, régészeti, vagy valami tudományos egylet, egy kis muzeummal. Arról is értesültünk, hogy ő excellentiája egyiknek-másiknak, ásatások czimén, bizonyos összegeket utalványozott; magunk is hálásan tapasztaltuk, hogy a nemzeti muzeumnak használaton kívül helyezett néhány képét, letéteményképen átengedni kegyeskedett s a „Művészeti Ipar“ czimű folyóiratot könyvtárunknak hivatalból megküldeti.

A miniszter úr tehát beváltotta ígéretét, több helyen a hatóságok is eleget tettek a felszólításnak, és csakugyan van is egynehány vidéki muzeumunk, a hol a fejlődési folyamat kisebb nagyobb mértékben biztosan észlelhető. Ilyenek tudtomra különösen a délmagyarországi muzeum, melyet elnöke, Ormós Zsigmond úr egy csapásra házhoz s körülbelől 30,000 frt alaptőkéhez juttatott; azután a kárpáti muzeum, melynek hátamögött a Kárpáthegység vonzó erejénél fogva szerencsés és hatalmas Kárpátégylet áll; talán még a miénk is, amennyiben Kassa város nagylelkű pártfogására és keservesen összegyűjtött kis alaptőkéjére támaszkodhatik, emellett az egyleti elnök, nmt. dr. Schuster

Konstantin püspök úr bőkezűségéből, az Évkönyv nyomtatási költségének, még eddig mindig tetemes részét fedezhette. De bizony ahol nincsenek meg a hasonló kedvező körülmények, ott, az alapító egylet csak küzködik; sőt előfordult az is, — már nem tudom, hogy a szivósabb elemek hiányában-e, vagy pedig azon meggyőződés következtében, hogy a létért folytatott küzdelem, az adott viszonyok között reménytelen, — mondom előfordult, hogy olyan egyletek, amelyek irodalmilag is életjelt adtak magukról, teljesen megszűntették tevékenységöket, s gyűjteményeik a legszomorúbb állapotba jutottak.

Bajos is, pusztá erkölcsi támogatással, tisztán egyleti úton igazi muzeumot alapítani, annak fejlődését, gondozását biztosítani. Bajos különösen akkor, midőn részint az egyletek számánál, részint az ügy természeténél fogva, valami nagyon sok pártoló tagra számítani nem lehet. Én olyan muzeumokat, amelyek vagy következetes, tervszerű állami segély, vagy nagyobb magán alapítás, felkarolás nélkül, tisztán egy pár száz évdíjas tag csekély járulékaiból s magukra hagyott középtanodai tanárok vagy lapszerkesztők gondozása mellett consolidálódtak volna, alig tudok. Pedig a mi vidéki muzeumaink ilyen körülmények között születnek. Nem csoda tehát, hogy ha nagyon lassan izmosodnak, és részben csak sinlődnék, részben meg egészen elvesznek.

E tapasztalatok azonban a muzeumalapítási kedvet, a jóakaratu törekvéseket, egyes vidékeken nem csökkentették. Bennünket legközelebb is több oldalról kerestek meg az iránt, hogy alapszabályainkat hasonló egyletalakítás czéljából való tanulmányozásra küldjük meg. Ilyen értelmű felszólításokat kaptunk Eperjesről, Losoncziáról, nem régen ismét Szegedről, Jászberényből, Nagymartonból.

Azt a levélváltást, melyet az utóbbi kérés megindított, egyrészt a dolog közérdekű voltánál fogva, de meg azért is, hogy ismétlődő esetekben használni lehessen, nem tartottam fölöslegesnek e helyen, amint következik, közölni:

Nagy-Marton, 1885. Okt. 9-én.
(Sopron megye).

Mélyen tisztelt

Titkári Hivatal!

Hogy Sopron megye saját monografiájának megírására a nemesi pénztárból a kellő (8982 ft) összeget megszavazta, többed magammal a megyében felállítandó történelmi és régészeti társulat megalakulásán fáradozom.

A sokoldalú érdeklődés s az ügynek lelkes felkarolása lehetővé teszi, hogy az első nagyobb értekezletet már jövő héten megtarthatjuk.

Minthogy nincs ama lehetőség kizárva, hogy történelmi társulat helyett muzeum-egyletet alakítunk, s ekkor ezt a felsőmagyarországi muzeum egylet mintájára kívánám szervezve látni — engedje meg a mélyen tisztelt Titkári hivatal, hogy arra a kegyességre kérjem, miszerint a felsőmagyarországi muzeum-egylet alapszabályainak egy példányát — feltéve, hogy azok sokszorosítva vannak, nekem betekintés végett rövid időre átengedni méltóztassék.

Ne vegye rossz néven, ha az idő rövidsége miatt kérelmemet sürgősnek jelezem, melylyel maradtam kitűnő tisztelettel

alázatos szolgálja

S z o n t a g h H ú g ó.

Tekintetes Szontagh Húgó Urnak

Nagy-Marton.

Midőn a felsőmagyarországi Muzeumegylet alapszabályait tek. Uraságodnak f. hó 9-én kelt levele értelmében idezárva tisztelettel megküldöm, örömmel ragadom meg az alkalmat arra, hogy a muzeumalapítási terv kiviteléhez szerencsét kívánjak. Engedjen meg azonban, ha a nemes czél érdekében, saját tapasztalataim alapján egyúttal azzal a nem kért tanácsal is szolgállok, hogy az alakuló egylet, a legfőbb gondot kezdettől fogva az alaptőke gyűjtésére fordítsa; s a befolyó összegeket, *első beruházás, szerzés*, vagy más hasonló sürgető cím alatt, sem-

miféle körülmények között el ne költse, hanem a legcsekélyebb, 1—2 forintos pénzbeli adományokkal együtt, biztos helyen tőkésítve, alapszabályilag mondja ki: hogy még az évi kamatnak egy része is, legezlszerűbben a fele, folytonosan tőkésítendő; s csak a másik fele álljon, a rendes pártolódijakkal együtt, az egyleti költségvetés rendelkezésére.

Ha a tervezett Muzeumot biztos alapokra akarják fektetni, akkor erre a megszorításra okvetetlenül szükség van. Még a nagyobbserű, ritka bőkezű alapítások esetében is, *le kell tudni mondani a jelennek a jövő javára*; biztosítani kell az alap-tőkének *önfejlődő* képességét egyszer mindenkorra. Mert bizonyosan elkövetkezik majd az az idő, midőn lankad a buzgalom, gyérül a külső segély, az Intézet fejlődésével pedig szaporodik a munka, bokrosodik a gond. Ekkorra tehát már rendelkezésre kell állani azon belső erőnek, mely a holt pontokon keresztül-segít; saját pénzével kell tudni megváltani az Intézetnek azt a tevékenységet, amely ügyeit kezeli, vezeti; azt a tevékenységet, melyet az önzetlen lelkes alapítók, talán ingyenes áldozatul hoznak meg az előttök lebegő eszménynek, a magyar közművelődés emelésének.

Enélkül a muzeum egyedül Uraságtokkal élő, Uraságtokkal haló alkotás lesz. A gyűjtemény, melyet egyesek jóindulata darabonkint összehord, a legnagyobb valószínűség szerint hivatlan és nemtelen kezek között kallódik szét; s különös szerencse lesz, hogyha e szomorú végtől, a berozsdásodott ajtózá-
rak s a mindent eltemető, de sokszor éppen ez által életoltalmazó feledés, — megmentik.

Muzeumot, vagy történelmi s régészeti együletet alapítani, nagyon különböző dolog. Ennél az irodalmi tevékenység a fő, amannál pedig a gyűjtemények. Az egyik úgyszólván a levegőben lebegő intézmény, a másik pedig nagyon is állandó, biztos és tágas helyiséget kíván. Az irodalmi egyület, pártolás hiányában akármikor megszűnhetik, a muzeum pedig nem. Éppen azért tanácsolom tehát a legnagyobb takarékoságot. Őrizték meg a krajezárokat, ne vegyenek pénzért semmit, hanem annál többet kérjenek ingyen. Ovakodjanak főképp a fölösleges nyomdai kiadásoktól. Ha csak valami *különös kedvezően* nem alakul-

A Klimkovics Béla siremlékének ügye.

Hatodik évkönyvünkben, az egyleti élet rovatának első száma alatt, Klimkovics Béla halálát jelentettük. Hogy a felső-magyarországi muzeum alapítása és szervezése körül kitűnően érdemesült legelső igazgatónk emlékezete iránt, tiszteletünknek látható jelét is adjuk: 1885. ápril 23-án az „Abauj-Kassai Közlöny“ 17-ik számába következő *Kérelmét* igtattunk:

Alólirott tisztelettel fordul azokhoz, akik Klimkovics Bélát közelebbről ismerték, hogy a városunk ezen érdemes fiának fölláltatandó siremlék költségéhez hozzájárulni sziveskedjenek.

Ne hagyjuk jeltelen sirban nyugodni azt, akit életében mint a közművelődés önzetlen munkását becsülni tanultunk.

Dr. Stöhr Antal,
muzeum-egyleti titkár.

Adakoztak e célra nálam és a Benczúr Gyula, Deil Jenő, id. Halykó Mihály, Hrabovszky Kelemen, Katinszky Gyula, Mártonfy Márton, Orczy Gyula, Petrányi Géza, Szikay Lipót és Sudy K. János urak által tartott gyűjtőíveken: A Klimkovics testvérek 50 frt; Benczúr Gyula, Kassa város közgyűlése 20—20 frt; nm. dr. Schuster Konstantin püspök úr s a „Kassai mészáros társaság“ 10—10 frt; Bayer Leo, Dessewffy Sándor, id. Halykó Mihály, Kuchan Ferenczné, Kyka Ferencz, Jakab Péter, Petrányi Géza 5—5 frt; Deil Jenő, Benigni Sándor, Sándy Gyula, N. N. 3—3 frt; Benczúr Géza, Jeney, ifj. Novelly Sándor, Gallik Géza, Langberg, Szakkay János, Kollmann V., Ruszinko Zsigmond, Telegdi Roth Gusztáv, Orczy Gyula, Mártonfy Márton, Kolacsokovszky Elza, Krantz Béla 2—2 frt; Szikay Lipót, dr. Lúcz Ignác, Vadász József, Neumer János, Lapsánszky János, Wolf Árpád, Révai Manó, Miskovszky Viktor,

Baczoni Albert, Csisko János, Mauritz Rezső, Rottenberg M. N., Fleischer Gusztáv, Fleischer Kálmán, Megay F. A., Megay Adolfné, Baliga Róbert, Baliga Árpád, dr. Alexy, Widder Mór, Elischer E. G., Schvigut, Jakab Géza, Hauszer Károly, Maffei Miksa, Horák József, Bauernebel, Schlachta Kálmán, A. Lencz, Stadler Sándor, Aranyossy László, Fiedler Károly, Krusótzky József, Demeter Alajos, Petrányi János, Tóth János korcsmáros, Recsy Károly kereskedő, Pocsatko Sándor, Varga Bertalan, Pocsatko Viktor, Laszner Lipót, Siposs A. Gyula, Korláth Ferencz, Zábrácsky Gyula, Korniczky György, Rónay Árpád, Tettmajer László, Lekly Gyula, Tettmajer Károly, Lukács János, Mihálszky I., Répássy M., Xenophon, Reviczky L., Reviczky István, Sudy K. János, Fertály József, Hubcsik J., Bohemus Károly, Legányi Samu, Jäger, Molitorisz, Kemény, Rélay, dr. Hevessy Károly, Benedek Ferencz, Bolkay Vilmos, dr. Keil Alajos, Farkas Róbert, Fábián Imre, Orbán Bertalan, Schlatter Alfréd, Schmidt Kálmán, Stöhr Antal, Szekeress Ödön, Szignárovics Ágoston, dr. Tóth Lőrincz, Müllner Frigyes, Katinszky Géza, Horváth Lajos, Fajth István, Glatte Armin, Szilez Béla, Pocsatko Gyula, Kovalkovics Gusztáv, Malaszt Ferencz, Meissner Regina 1—1 frt; Höffler, Borbély, Zemanyiné, Hrabovszky Kelemen, Pintér Mihály, Korrenszky Antal 50—50 kr.; N. N. 49 kr.; X. Y. 21 kr.; N. N. 20 kr.; összesen 273 frt 90 kr. Ez összeg a kassai „Népbank“-ban van elhelyezve, s a múlt évi 4 frt 12 krnyi kamattal együtt jelenleg 278 frt 2 kr.

A siremlék, melynek anyagja schluckenau-i szürke syenit s alakja 2·20 méter magasságu obeliszks lesz, Schmidt Lajos, kassai kömetszőnél van megrendelve.

A fölállításhoz szükséges köműves munkának ingyenes eszközését önkényt felajánlotta Répászky Mihály építész; a vasrácszat elkészíttetését és a siremlék költségeinél netalán előforduló fedezethiánynak pótlását ugyancsak önkénytesen elvállalta Klimkovics Béla özevegye.

Jegyzőkönyv,

a felsőmagyarországi muzeum-egyletnek 1886. június
3-ikán tartott

KÖZGYÜLÉSÉRŐL.

Elnök: Loósz József.

Jelen voltak: Barthos Tivadar, Benedek Ferencz, Benczúr Gyula, Berzeviczy Egyed, Demeter Manó, Dessewffy Sándor, Dragóner Béla, Gerhardt György, Görög Gyula, Hegedüs Lajos, Hidvéghy Benő, dr. Hohenauer Ignác, Horváth Lajos, Juhász Mihály, Kaplárcsik Mihály, Karsa Tamás, dr. Klekner Alajos, Klimkovics Gábor, Korányi Károly, Korláth Ferencz, Mártonfy Márton, Maurer Adolf, Maurer Rezső, Münster Tivadar, Naményi Gyula, id. Novelly Sándor, Orbán Bertalan, dr. Rodiczky Jenő, Schmidt Kálmán, Stöhr Antal, Sudy K. János, Szekeres Frigyes, Tfirst Vendel, Timkó József, dr. Tóth Lőrincz.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári és pénztárnoki jelentés. 3. Indítványok.

1. Loósz József egyleti első alelnök kifejezve azt, hogy dr. Schuster Konstantin püspök úr ő nagyméltósága, mint egyleti elnök által a jelen közgyűlés vezetésével megbízott: elfoglalta az elnöki széket és üdvözölve az egybegyűlt tagokat, a közgyűlést megnyitottnak nyilvánította.

2. Stöhr Antal titkár felolvasta a következő titkári és pénztárnoki jelentést:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Egy pár nap mulva, azaz f. hó 25-én, 10 esztendeje lesz annak, hogy a felsőmagyarországi muzeum ünnepélyesen megnyitvatván, jelenlegi helyiségeiben a közhasználatnak átadatott.

Azóta minden évben gyarapodást jelezhettem a m. t. közgyűlés előtt, s jól esik, hogy a mai nap is ugyanazt tehetem.

A lefolyt 1885-ik év alatt, gyűjteményeink darabszáma 29,279-ről 30074-re emelkedett. A szaporodásra esik tehát 795 db.

Alaptőke czímén utolsó Évkönyvünkben 5062 frt 92 kr. készpénzt mutattunk ki; jelenleg pedig 5748 frt 80 krunk kamatozik a helybeli pénzüintézetekben. A múlt évi gyarapodásra esik tehát 685 frt 88 krajczár. Ebben újabb alapítvány: 284 frt 20 kr., megtakarított összes egy évi kamat 267 frt 23 kr., fájdalom, a legkisebb nyereményvel kihúzott Bukarest városi sorsjegyünk tőkésített értéke 9 frt 45 kr. és ugyancsak alaptőkénkhöz csatolt 125 frtnyi ajándék.

Alapító tagok lettek: Batek Vineze földbirtokos, Fayt István rajztanár, Szász Domokos erdélyi reformatus püspök, Tordássy András háztulajdonos és Wandraschek Károly kanonok özv. Klimkovics Béláné 25—25 frttal; Mayer Károly kanonok 30 frttal; Jókay Mór 50 frttal s a kassai premontrei Társház 54 frt 20 krajczárral.

A 125 frtnyi ajándékösszeget pedig Szabad Ferenez, Volny János, Juhász Norbert, Szignárovics Ágoston, Jermy Károly, dr. Hevessy Károly, Szakmáry Károly és Szalay László uraknak, továbbá Reisz Nándor lakatosmester gyűjtésének és a kassai építkezési részvénytársulatnak köszönhetjük.

Táraink gyarapítói között mint eddig mindig, ezuttal is első sorban a Klimkovics testvéreket kell említenem. Évkönyvünk illetékes rovatának tartom ugyan fel halás köszönetünk nyilvánítását az összes szives ajándékozók számára, de ezek közül itt is ki kell emelnem a magyar tudós akadémiát, a közoktatási és földművelési ministeriumokat és Rottauscher tábornokot, az utóbbit máresak azért is, mert minden évben gazdagítja muzeumunkat becses küldeményeivel.

Örvendetes haladásról értesíthetem a m. tiszti. közgyűlést pártoló tagjaink számára nézve is, amennyiben ez, az 1885-ik év folytán 39-el növekedett.

Ugyancsak emelkedést mutat a Maurer Rezső pénztárnok urnak rendelkezésemre bocsátott kimutatásában a tagsági díjakul bevett összeg. Utolsó évkönyvünk szerint e czímen befolyt 385 frttal szemközt jelenleg 415 frt szerepel. Az egyedüli tétel, mely hanyatlásra mutat, a belépti díjak tétele; amennyiben e czímen utóljára 127 frt 20 kr. állott, jelenleg pedig 33 frt áll a bevételben. Kiadásaink a szokottak voltak. Egyedül a szolga kapott 161 frt 20 krnyi díjat, azután felszerelés, kezelés üveges számla, nyomtatványok és szállítási költségek fejében fizettünk ki 266 frt 36 krajczárt.

Hogy költekezésünk csak ennyi volt, azt első sorban elnökünk nmélt. dr. Schuster Konstantin püspök úr jószívű áldozatkészségének köszönhetjük, aki Évkönyvünk nyomtatási költségeire a múlt évben is 80 frtot ajándékozni kegyeskedett. Azután pedig az egyleti tiszti karnak, amennyiben ennek minden tagja, ingyen áldozatul hozta meg a közművelődésnek tett szolgálatait.

Gyarapodtunk tehát m. tiszti. Közgyűlés; de gyarapodásunk még inkább fokozta azt az előrelátott és már több év óta emlegetett bajt: hogy nem férünk. Most már csakugyan ott vagyunk, hogy muzeumi igazgatónk, minden fejtörése daczára sem tudja illő módon elhelyezni azt a gyönyörű ethnographiai gyűjteményt, melyet dr. Schwarz úr szíves ajándékaként ez év elején Jeruzsálemből kaptunk. Falaink, szekrényeink, asztalaink teljesen tömve vannak s maholnap beáll azaz anomalia, hogy Kassán ingyen sem fejlődhetik a muzeum, mert hely hiányán, az ajándékot sem fogadhatjuk el.

Méltóztatnak emlékezni, hogy e baj megelőzése végett, a múlt évi közgyűlésünkben, egy indokolt alázatos kérést intéztünk főpártfogónkhoz, Kassa sz. kir. város tek. Tanácsához és Közgyűléséhez az iránt: hogy az „Arany csillag” nevű városi épületnek egész haszonélvezetét a felsőmagyarországi muzeum céljaira kegyesen átengedni méltóztassék.

E folyamodás eredményére s egyáltalában az ügy állására nézve a következőkről értesíthetem a m. tiszti közgyűlést: Felterjesztésünkre, 659. elnöki szám alatt, okt. 19-én, Münster Tivadar polgármester aláírásával, a városi állandó gazdasági bizottságnak 1885. évi június hó 11-ki, a tanácsnak 1885. évi 3511. sz. a. s a közgyűlésnek 106/3585. sz. a. ez ügyben kelt következő határozatát vettük:

„Mielőtt a bizottság a dolog érdemére nézve nyilatkozva határozott javaslatot tenne, szükségesnek látja, hogy a muzeum-egylet felhívassék, miszerint azon helyiségeket, melyeket a muzeum kibővítése czéljából igénybe venni kívánna, határozottan jelölje meg, s egyuttal a városi mérnöki hivatallal egyetértőleg, a szándékolt építkezésekre nézve tervet és költségvetést terjeszsen be a tanácshoz, hogy tájékozást nyerjen azon befektendő építési költség nagyságáról, mely a tervezett szárnyépület kiépítésére szükségeltetni fog, és hogy ennek folytán a tulajdonos város hatósága a hozzájárulási arány, esetleg önköltségén leendő kiépítése iránt is határozhasson.“

Az itt kifejezett kívánatok értelmében a felsőmagyarországi muzeumegylet választmánya Loósz József elnökle alatt Müllner Frigyes, Répászky Mihály, Stöhr Antal és dr. Tóth Lőrincz tagokat küldvén ki bizottságnak, ezek Deil Jenő ipar- s kereskedelmi kamarai titkár, továbbá Pöschl Gyula és Soukup Arthur városi mérnök urakkal együtt a kérdést beható eszmecsere tárgyává tévén, a következőkben állapodtak meg:

„1) Az „Arany csillag“ nevű városi épület tervrajzának beható tanulmányozása, s különösen Répászky Mihály úr meggyőző szavai után, az udvari balszárny tervezett kiépítése helyett, előnyösebbnek és olcsóbbnak találta a felsőmagyarországi muzeum-egylet bizottsága a második emelet felhuzását az utcai homlokzatra s az udvari jobb szárnyra, a muzeumi igazgató jelenlegi lakásáig. E munkálattal együtt a régi lépcsőház az udvarra beljebb tolatnék és a kiszögellő árnyékszékek elfödetnének.

2) Deil Jenő véleménye alapján a felállítandó iparmuzeum helyiségeül megfelelőknek ítélte a bizottság, az udvari hátsó épületrészeket. És pedig nagyobb mérvű és súlyosabb tárgyak befogadására alkalmas lenne, czélszerű átalakítások, névszerint

a közfalak lebontása után, a földszint; egyebekre nézve pedig az emelet.

A jelenlévő városi mérnök urak ez építkezések költsége iránt megkérdezettvén azt hozzávetőleg 17000 azaz tizenhétezer forintra tették.

Ez összeg nagysága, tekintve azt, hogy a város használatában maradó utczaik boltok évi jövedelme, körülbelül a befektetendő tőke kamatjaival egyenlő, tehát a jelenlegi jövedelmét a város majdnem ugyanazon az áron, a szó szoros értelmében megvenné: arra a meggyőződésre juttatta a bizottságot, hogy a kérdésnek legegyszerűbb megoldása lenne, ha a tek. városi Tanács és Közgyűlés a felsőmagyarországi muzeumegylet folyamodásának eredeti értelmében határozná, vagyis az épület haszonélvezetét, a boltok jövedelme egyrészének tőkésítési kötelezettsége mellett, évi számolás terhe alatt, az egylet céljaira nagylelkűen átengedné. E kegyét nem pazarolná idegenre, s befolyását a muzeum ügyeibe folytonosan érvényesíthetné; mert az eddigi alapszabályok 11-ik §-a szerint is: „Ha az egylet a jelen alapszabályok-szabta uton feloszlanék, az egylet vagyona és a múzeum kincsei, mint nemzeti vagyon, Kassa város gondviselése alá helyeztetnek. Az egylet, Kassa, — mint Felsőmagyarország fővárosának időszerinti polgármestereit, a közgyűlésekre mindenkor meghívja.“

Az „Arany csillag“ nevű épület haszonélvezetének teljes átengedése, természetesen a jelenlegi alapszabályok módosítását és a város részére több vitális jog biztosítását vonná maga után, s a felsőmagyarországi muzeum, mely semmiből eddig is oly szép gyűjteményt hozott létre, aminőt másutt nagy összegekkel sem voltak képesek, — eddig gyűjtött és jövőben gyűjtendő alaptőkéjének befektetésével s a szervezendő iparmuzeum gyámolításával megtenné a szükséges építkezéseket, fulladással fenyegető jelenlegi helyzetéből kibontakozva, megnyerné a fejlődésképeséget, és csakugyan méltó büszkeségévé válnék annak, akinek érdekében első sorban alakult, — Kassa sz. kir. városának“.

E megállapodás jelenleg a tek. városi Tanács és közgyűlés érdemleges döntését várja.

Azon tény, hogy egyesek nagyobb mérvű alapítása, vagy egyes hatóságok felkarolása nélkül, még e világon muzeum nem consolidálódott, de meg a főpártfogónk részéről eddig is hálásan tapasztalt jóindulat és áldozatkészség, adják a biztató reményt arra nézve, hogy egyedül Kassa város kulturális érdeke által sugalmazott alázatos kérésünk meghallgatásra fog találni. És e reménynyel, mely intézetünk jövőjét oly szép színekben festi, be is zárom jelentésemet, arra kérve a mélyen tisztelt közgyűlés tagjait, hogy hathatós befolyásukat az ügyünk érdemei iránt határozó körökben érvényesíteni kegyeskedjenek.

Elnök azon kérdésre: vajjon akar-e valaki ezen jelentéshez hozzászólni, Münster Tivadar polgármester megjegyezte, hogy a muzeum kibővítésének részletes, építészeti tervezete szükségképpen benyújtandó; mert anélkül a városi Tanács és közgyűlés a kérdéses ügyben érdemleges határozatot nem hozhat.

E megjegyzés eszmecserét idézett elő különösen a fölött, hogy ki fedezze a tervek elkészítésének költségeit.

Hozzászólottak a kérdéshez: Timkó József, Mártonfy Márton, Juhász Mihály, Berzeviczy Egyed és dr. Klekner Alajos. Minek folytán abban történt megállapodás: hogy a muzeum-egylet az illető tervezetnek a városi mérnökség által való elkészíttetése iránt a városi Tanácshoz folyamodjék.

Ezzel Juhász Mihály indítványára, az egyleti tisztikarnak, fáradozásaiért jegyzőkönyvileg köszönet szavaztatván, a jelentés tudomásul vétetett,

3. Az indítványokra kerülén a sor:

a) Demeter Manó kérdést tett az iránt, hogy a muzeumi gyűjtemények tűz ellen biztosítva vannak-e? — Jóllehet az illető helyiségek erősen boltozottak, az ügy mindamellett is a választmány figyelmébe ajánlatott.

b) Szóba jött a muzeumi szolga fizetésének felemelése. Ez ügy méltányos elintézése szintén a választmányra bízott.

c) Az elhunyt Meskó Sándor, választmányi tag helyébe, akinek emléke iránt, elnök felszólítására, felállással fejezte ki tiszteletét a közgyűlés, egyhangulag megválasztott, azon érde-

mek alapján, melyeket a muzeumi gyűjtemények gazdagítása által bőven szerzett: Farkas István, szikszói főszolgabíró.

d) Végre, Stöhr Antal indítványára egyhangulag tiszteletbeli taggá választott, a magyar történelmi tudomány és irodalom terén szerzett érdemei alapján: Szilágyi Sándor, budapesti egyetemi könyvtárnok, m. akadémiai tag s a magyar Történelmi Társaság titkárja.

Ezzel a tárgysorozat ki lévén merítve, a közgyűlés végét ért.

Kassán, 1886. június 3.

Jegyzette: Stöhr Antal,

A felső-magyarhoni muzeum 1885. évi pénztár-számlája

Tartozik.

Követel.

1885.				1885.			
Január 1	Készpénzkészlet mint			Decz. 31.	Felszerelési számlák . .	132	89
	egyenleg 1885-ről . .	1983	92	„	Szolgadijak	161	20
Decz. 31	Tagsági díjak	415	—	„	Kezelési költség . . .	7	50
„	Ajándékok	32	90	„	Üveges számlák	10	01
„	Alapító tagsági díjak .	75	—	„	Nyomtatványok	106	85
„	Belépti díjak	33	—	„	Fuvarok s szállítási költs.	9	11
„	Kamatok	76	47	„	Készpénzkészlet mint		
				„	egyenleg 1886-ra . .	2188	73
1886		2616	29			2616	29
Január 1.	Készpénzkészlet mint						
	egyenleg 1885-ről . .	2188	73				

Kassán, 1886. január 1.

Maurer Rezső,
pénztárnok.

Ezen számadást tételtől-tételtre átvizsgáltuk, azokat a pénztári könyvvel összehasonlítván, mindenben helyesnek találtuk.

Kassán, 1886. év május hó 29-én.

Stadler Sándor, Mocsáry József. Horváth Lajos,

A Felsőmagyarországi Muzeum alaptőkéje.

Készpénzben :

Az 1877-iki királylátogatás alkalmával, a mu-

zeumnak juttatott kegyadomány	300	frt	—	kr.
Az alapító tagoktól bevett összeg	4520	„	28	„
Az egyesület alapítványa	928	„	52	„
Összesen :	5748	„	80	„

Ebből kamatozik :

A kassai Hitelbankban	1415	frt	11	„
„ Népbankban	2099	„	—	„
„ Pennybankban	2234	„	69	„
Összesen :	5748	„	80	„

Értékpapirban van :

Egy drb. kassai népbanki részvény névértéke	60	frt.
Két drb. Milano-városi sorsjegy. Serie 5896.		
Nr. 46. és Serie 1721. Nr. 13., együttes		
névértékek	20	franc.

Az összes alaptőke tehát 5748 frt 80 kr. készpénz ; 60 frt és 20 franc értékpapír.

Kimutatás

azon ajándéktárgyakról, melyekkel a felsőmagyarországi muzeum gyűjteményei, az 1885-ik évben gyarapodtak.

I. Régiségtár.

a) Kő tárgyak.

Egy drb. kőbalta töredék, s egy sötétszürke tojásalaku kő, találtattak Novajban; adom. Najmányi Antal. Novaj. — Összesen 2 drb.

b) Bronzok.

Egy egyiptomi alak; adom. Szabó László kir. táblabíró Budapest. — Egy bronz fejsze, lelhelye Kótaj, Szabolcs megyében; adom. Waiczner István, Kassa. — Bachus kis szobra; adom. Urbán Gusztáv, Budapest. — Összesen 3 drb.

c) Vasművek.

Tizenegy drb. régi vastárgy s egy drb. régi ágyugolyó, csatornaépítés alkalmával találtattak Kassán; adom. Jakab Péter építész, Kassa. — Egy nagyon szép zár; adom. Müllner Frigyes főgymn. rajztanár. — Egy régi kulcs s egy régi zár; adom. Kozák Lajos, Kassa. — Egy ujkori ágyugolyó részlet; adom. Szekeress Ödön premontrei főgymn. tanár, Kassa. — Összesen 16 drb.

d) Fegyverek.

Egy régi kovás pisztoly; adom. Makovics Károly, Kassa. — Egy régi forgó pisztoly; adom. Weinstein Armin, Kassa. — Egy kis régi vaságyu, lelhely Báth-Monostor; adom. Rehák Nándor jegyző, Baján. — Egy régi kard, (Fringia); adom. Fejes István, Baján. — Összesen 4 drb.

e) Fölszerelvények.

Szalmával művészileg kirakott tok; adom. Kieselbach Gyula, Kassa. — Egy arannyal gazdagon himzett magyar tarsoly; adom. Bellon Sándor, Kassa. — Egy csákó és egy kardbojt, a kassai polgári őrség 1848 előtti egyenruházatából; továbbá egy régi puskaportartó; adom. Kozák Lajos, Kassa. — Régi fejdíszdarabok; adom. Schmidt Lajos, Kassa. — Egy régi huszáresákó; adom. özv. Sariscsák Jánosné, Kassa. — Egy réz czímer, melyet hajdan a székely bírák vállszíjon viseltek; adom. Schwarz Fülöp, Brassó. — Összesen 8 drb.

f) Fatárgyak,

Egy régi chinai asztaltöredék; adom. Kieselbach Gyula, Kassa.

g) Agyagművek.

Két drb. egyiptomi alak; adom. Szabó László, kir. táblabíró Budapest. — Két drb. római mozaik téglá; adom. Szekeres Ödön pr. főgym. tanár, Kassa. — Egy régi kanesó; adom. Tóth Jánosné urnő, Kassa. — Összesen 5 drb.

h) Szövött és himzett művek.

Egy régi selyemhímzésű virágminta; adom. Fördauer Amália. — Egy szép keleti legyező és 3 drb. művirág madártollakból; adom. Birkl Emma úrbölgy, Kassa. — Egy darab az 1848/9-ki 42-ik honvéd zászlóalj zászlójából; adom. Fejes István, Baja. — Egy szép hímzésű régi selyem ruhadarab; egy régi legyező; adom. Tóth Jánosné urnő, Kassa. — Összesen 7 drb.

i) Kisművészeti tárgyak.

Egy régi zsebkés, melynek nyele ezüsttel van ékítve állítólag egykor Drugeth Amália tulajdona; adom. Fördauer Amália. — Egy arany burnótszelence; egy ezüstbe foglalt kis medaillon; adom. Paulikovics Lajos, Kassa. — Egy szép régi műóra; adom. özv. Legányi Frigyesné urnő, Kassa. — Egy szép könyvelő törökkés és egy régi tajtékpipa; adom. Sufflay Román, Kassa. — Összesen: 5 drb.

j) Játéktárgyak.

Egy játszma chinai kártya; adom. Hinsenkamp Bernhard, gép. int. tanár, Kassa. — Egy játszma régi magyar kártya; adom. Kytka Ferencz ügyvéd, Kassa. — Összesen: 2 drb.

II. Pénz- és érem-gyűjtemény.

Egy drb. 5 frtos és egy drb. 2 frtos 1848/9-ki magyar bankó; adom. Wodianer Marton, Kassa. — 5 drb. régi kis ezüstpénz és 8 drb. réz pénz; adom. Kieselbach Gyula. — 2 drb. régi francia réz pénz; adom. Gaskó Gyula, Kassa. — 2 drb. régi kis ezüst pénz; adom. id. Majorszky Ferencz, Kassa. — Egy drb. régi kis ezüst cseh pénz; adom. Regentik Rudolf, Kassa. — Egy lengyel lókiállítású ezüst érem I. Ferencz császár idejéből; adom. Bodnár Ernő, főszolgabíró, Zsadány. — Egy ezüst 15 kros I. Lipót idejéből; adom. Cziner Mór. — 5 drb. régi kis ezüst pénz és 7 drb. régi réz pénz; adom. Fuchs Gyula és Schidlauer Jenő, Kassa. — Egy drb. olasz réz pénz 1788-ból; adom. Ladomérszky Gyula. — Egy régi kis ezüst pénz III. Zsigmond korából; adom. Farkas István főszolgabíró, Szikszón. — Egy bajor ezüsttallér 1765-ből, továbbá 3 drb. ezüst kispénz, 2 drb. réz pénz s egy drb. 5 frtos bankó 1806-ból; adom. Tóth János, Kassa. — Egy osztrák bankjegy 1806-ból; adom. Spitzer Mór, Kassa. — Egy, Bethlen Gábor-féle négyszögletes ezüsttallér 1627-ből; egy II. Katalin-féle ezüsttallér; egy III-dik Ferdinand-féle ezüsttallér; egy ezüsttallér és egy 15-ös I. Lipót idejéből, továbbá 3 drb. Salzburgi érseki — s egy drb. bajor ezüst pénz; ezekhez 4 drb. római kis réz pénz; adom. özv. Pürstinger Károlyné szül. Nagy-Domási Bogcha Erzsébet urnő, Kassa. — Négy drb. kis ezüst pénz; adom. Sichert Ede és Béla, Kassa. — A kassai dalárda zászlószentelési ünnepélyének emlékére veretett czin érem; adom. Siposs A. Gyula, Kassa. — Egy Kossuth Lajos-féle czin érem 1849-ből s egy Priessnitz Vincze-féle czin érem 1874-ből; adom. Soós Ilona úrhölgy, Kassa. — Tizenegy drb. régi réz pénz; adom. Róth Armin, Kassa. — Egy 10 kros osztrák bankó 1860-ból; egy V. Ferdinánd király koronázási ezüst érem s 20 drb. régi réz pénz; adom. Sztankay Emma úrhölgy, Kassa. — Négy drb. kis ezüst pénz, I. Lipót és II. Ferdinand idejéből; adom. Herdiczky János, Kassa. — Egy régi kis pénz; adom. Müller József, Kassa. — 10 drb. régi kis ezüst pénz, 1 drb. nickel és 5 drb. réz pénz, egy czin érem, 14 drb. 1848/9-ki magyar bankó, egy drb. 2 frtos bécsi bankó 1800-ból; adom. özv. Soltész Jánosné, Kassa. — 12 drb. kis ezüst és 23 drb. régi réz pénz, továbbá 3 drb. 1848/9-ki magyar bankó; ad. Majorossy Mihály, Zdoba. — Három drb. nickel pénz Venezuela, Peru és Szerbiából; adom. Klimkovics Elemér, Budapest. — Egy drb. kis orosz ezüst pénz, 4 drb. régi réz pénz s 5 drb. 1848/9-ki magyar bankó, (gyűjtötték a budapesti kir. kath. gymn. tanulók);

adom. Klimkovics Ferencz, Budapest. — Egy Róbert Károly-féle arany, egy Bethlen Gábor-féle ezüsttallér 1621-ből; egy kisebb ezüst pénz 1623-ból; egy drb. Apaffy Mihály-féle kis ezüstpénz 1673-ból, egy Báthori Zsigmond-féle 1597-ből, egy Mária Therezia-féle ezüst magyar 30 krajczáros, 1772-ből, Miksa főherczeg német lovagrend nagymesterének ezüst érme 1614-ből, egy drb. kis orosz ezüst pénz, 1 drb. német ezüst márka, 1 drb. német ezüst 20 Pfenniges, 4 drb. német nickel pénz; adom. a Klimkovics testvérek. — Tizenegy régi osztrák rézpénz; adom Roth Armin, Kassa. — Egy I. Lipót-féle kis ezüst pénz 1673-ból; adom. Munk Adolf, Kassa. — Három drb. régi keleti rézérem, 1 drb. jezsuita réz érem, 1 drb. svéd-pénz 1635-ből, 1 drb. romániai réz pénz, 1 drb. kis ezüst pénz, Zsigmond-féle 1592-ből; Riga város hódalti kis ezüst érme, II. József császár megkoronáztatása alkalmából 1764-ben; adom. Schwarz Fülöp, Brassó. — Egy ezüst forintos Maria Therezia idejéből; adom. Vorsprecher Mátyás kerületi orvos, Lugauban Karinthiában. — Egy 1793-ki francia bankó; adom. Schlesinger Ignác, Kassa. — Két drb. régi kis ezüst pénz, 20 drb. régi réz pénz, egy 1848/9-ki magyar bankó, és egy sárgaréz mark; adom. Grosz Samu, Kassa. — Egy darab kis ezüst pénz és 16 drb. régi rézpénz; ad. Sichert Ede és Béla, Kassa. — V. Ferdinánd m. király koronázási kis ezüst érem 1830-ból, egy kis poroszherczegi ezüst pénz 1543-ból, egy ezüst 6 krajczáros 1849-ből, 3 drb. régi rézkrajczár; ad. Miskovszky Ernő, Ödön és Emil, Kassa. — Egy drb. 1848/9-iki tízforintos magyar bankó; ad. Tatárszky Gyula, Kassa. — Egy drb. 1848/9-iki ötforintos magyar bankó; ad. Csizsár József, Kassa. — Egy drb. 1848/9-iki magyar 30 kr. bankó; adom. Spisák Kálmán, Kassa. — Egy drb. 1848/9-iki 2 frtos magyar bankó; adom. Makara János, Kassa. — Két drb. czin emlékérem II. József és II. Frigyes tescheni találkozására 1779-ben; adom. Kesztráthi Hermina urnő, Kassa. — Két kis régi ezüst pénz Róbert Károly és Nagy Lajos idejéből; adom. Junger Gyula ügyvéd, Kassa. — Egy régi kis ezüst pénz; adom. dr. Alexy, Kassa. — Egy Badeni kis ezüst pénz 1767-ből; adom. Pausz Gyula, Kassa. — Egy Argentini kis ezüstpénz; adom. Rosenthal Germánné urnő, Hamburg. Összesen: 284 drb.

III. Könyv- és okmánytár.

Corpus Juris, Decisiones Curiales, Német Biblia 1748. Lebensregel von Mazarin 1715. A magyar szabadság harcz,

3 db. Hirdetmény 1848/9-ből, Kassa város tisztujtása 1820; adom. Wodianer Márton, Kassa. — Hazánk, történelmi közlőny 2 kötet, 2 füzet; adom. Aigner Lajos, Budapest. — A nagykárolyi gf. Károlyi család oklevéltára III kötet. — Az Archeologiai értesítő; adom. a m. tud. Akadémia. — Magyarország régi földabrosza; adom. Grach Gyula, Kassa. — Corpus Juris; adom. Jakabfalvay György, Kassa. — A Rimánóczy Ferencz hagyatékából származó 133 drb. régikönyv s több okirat; adom. Tfirst Vendel, Kassa. — Kassa sz. kir. város törvényhatóságának szervezeti szabályrendeletei; adom. Münster Tivadar polgármester, Kassa. — A soóvári bányaterület topographiai térrajza, s két régi okmány, peesét részletekkel; adom. Vilkovszky József, Kassa. — Két régi latin könyv 1650 s 1675-ből; adom. Nagy Bertalan, Szikszó. — Szőlőszeti s Borászati Lapok 5. évfolyam bekötve, adom. Maurer János, Kassa. — Gazdasági számoló, s „A kassai aratógép-próba“, adom. Bukuresti B. János, Kassa. — Egy régi kis zsebkalendárium; ad. Sztankay Emma urhölgy, Kassa. — A „Márcezius Tizenötödike“ czimű lapnak 52 száma; adom. Müllner Frigyes, Kassa. — Abaujvármegye Monographiája 1 k. adom. Koncz György, Kassa. — Von Fels zum Meer 6 f.; Das Wissen der Gegenwart 6 k.; Mittheilung-n des k. k. Kriegs-Archivs; Geschichte des Alterthums 14 f.; Boost Geschichte Englands 1 k.; Karpatenbilder 1863. 1 k.; Militärschämatismus 1883; Savoyai Eugen hadjárata 1 k.; Über Land u. Meer 9 f.; A Hallstadti ásatások 1 k.; adom. Rottauscher Károly tábornok Bécs. — Hét drb. könyv és egy kézirat Gulay Pál felelete Sibrik György kapitány levelére 1585; adom. Majorossy Mihály, Zdobá. — Abauj-Kassai Közlöny 13 évfolyam bekötve; adom. Timkó József laptulajdonos, Kassa. — Tíz drb. régi könyv; adom. Szirmay Antal, Budapest. — Országgyűlési Fény- és Árnyképek 1877; Alkotmányos titkok 1883., 3 k.; Fáy András szépirodalmi munkái 1844; grf. Teleky Ferencz versei 1834; Fogarassy német zsebszótára 1847. 2 k.; Stancsics Mihály Népkönyve 1846; Palócz Dalok; Der Oesterreichische Zuschauer 9 k.; Stunden der Andacht 1827; Wiener Mode-Zeitung 1816.; Metastasiusknak játékdarabjai 1802; Wanderungen durch Schwaben und Thüringen; br. Luzsénszky Mária Emlékkönyve; adom. Mesko Sándor, Kassa. — A kassai polgári iskola értesítője az 1884/5. évről. — A kassai állami főrealiskola értesítője 1884/5-ről. — Tíz drb. régi könyv; adom. özv. Sariscsák Jánosné. — Két drb. régi könyv; Abaujmegyei főispáni iktató; 1847/8-iki törvényezikkek; Kassa városának német stíli templomai, rajzolta s magyarázza dr. Henszlmann Imre; Jogi és philosophiai classificatio 1830-ból; adom. özv. Illés Károlyné, Kassa. — Egy

francia és angol szótár; adom. özv. Ujházy Aladárné, Kassa. — Kézirat a felsőausztriai sótelepekről; egy német könyv az erdélyi ásványokról 1708-ból; ad. Champione Károly, Kassa. — Tompa Mihálynak egy sajátkezű levele; adom. Schwarz Fülöp honvédszázados kezelő tiszt Brassó. — Hat kötet regény; adom. mint saját műveit Paulikovics Lajos, Kassa. — Német geographia 1729-ből; orosz imakönyv; adom. Szekeress Ödön pr. főg. tanár, Kassa. — Francia szótár 1832-ből; latin Kalendarium 1774-ből s 3 drb. más régi könyv; adom. Schlesinger Ignác, Kassa. — Gradus ad Parnassum 1771; ad. Waiczner István, Kassa. — Az 1848-ban Kassán megjelent „Pecsovics“ czimű lap első száma; adom. özv. Keszt-Ráth Hermina urnő, Kassa. — „Művészi ipar“ folyóirat; adom. a vallás- és közoktatási miniszterium. — Vázlatok a m. tud. akadémia félszázados történetéből, 1831—1881; Anjoukori okmánytár; Keszthelyi sirmezők; „A m. tud. akadémia kiadványai“ czimű füzet; adom. a M. tud. Akadémia — Egy régi szakácskönyv 1801-ből; 4 drb. régi magyar naptár; adom. özv. Bornemissza Kata urnő, Ungvár. — „Aeneae Silvii . . .“ 1 k.; „Raynal Histoire philosophique et politique des deux Indes“ 3 k.; „Clodius Schriften“ 1 k.; „Kotzebues Bemerkungen . . .“ 1810. 1 k.; „A magyar orvosok és természetvizsgálók Egerben, 1868-ban“, 1 k.; „A magyar orvosok és természetvizsgálók Marmaros-Szigeten 1876“ 1 k.; „A magyarországi kárpátgyűjtés Évkönyve“ 14 k.; „Az országos közléptanodai tanáregylet közlönye“; 35 füzet; „Természettudományi Közöny“ 47 füzet; „A jövő költészet reformjai“ 1 f.; „Geschichte des k. k. 34. Lin. Inf. Regiments“ 1 k.; „Verzeichniss der Dresdener Gemäldegalerie“ 1 f.; adom. a Klimkovics testvérek. Summarium und Biblische Auslegung 1631; adom. Strasser Béla, Kassa. — Des andechtigen Kaufmanns Handels Journal, 1747; a kassai egyenruhás polgárok egyletének pénztárkönyve 1844—1848; adom. Kraft Alajos, Kassa. — Dutko András szakácsmester okmánya 1826.; adom. özv. Tutko Józsefné, Kassa. — „Graecia jugum turcicum deplorans“ képekben; „Encyclopaedia oder Schau-Bühne curieuse Vorstellungen, 1726; „Item brevis institutio, qua pueri ad veram Latinae linguae lectionem perducuntur“ 1561; „De admirando sanguinis circuito“; Egy bűnügyi esetben való folyamodás a bécsi orvosi facultáshoz 1775-ben; adom. dr. Kosztka József, Kassa. — „Jelentés az 1883-ik évben Magyarországterületén fellépett és megfigyelt kártékony rovarokról“; „Jelentés a philoxera ügy állásáról 1883. évben“; a földm., ipar- és keresk. m. kir. ministerium. — Egy régi zsolnáros könyv, gyönyörű initialékkal, 14-dik századbéli kézirat; adom. Neumer János hittanár, Kassa.

IV. Kép- és szobortár.

József főherceg családjának arcképe; Görgei Arthur álma (könyomat), adom. Wodianer Márton, Kassa. — Br. Lúzsenszky Pál arcképe (fotografia); adom. Ladomérszky Gyula, Kassa. — A Makart képgaleria 61 képpel; adom. Rottauscher Károly tábornok, Bécs. — II. Lipót magyar király arcképe (olajban); adom. özv. Várjon Gáborné, Kassa. — I. Napoleon arcképe az 1813. évi győzelem után; adom. özv. Keszthelyi Ráth Hermína urnő, Kassa. — Két régi olaj-festmény; adom. Régen György és neje, Kassa. — „Extrapassio“ olajfestmény; adom. Roskovics Ignác és Klimkovics Ferencz. — Két rajz Klimkovics Bélától; adom. Klimkovics Ferencz. — Összesen: 70 drb.

V. Természettajzi gyűjtemény.

Egy szörgolyó (találtatott egy tehén gyomrában) adom. dr. Mijó Kálmán, Nagy-Kapos. — Egy kettős borjufej; adom. Füzesséry György, főszolgabíró, Varaunó. — Egy kigyó; adom. Maurer Rezső, Kassa. — Egy drb. madártojás s 4 drb. diófélé kis mag; adom. Sztankay Emma úrhölgy, Kassa. — 5 drb. Hallstadti kövület, egy czápa hátgerince; adom. Rottauscher Károly tábornok, Bécs. — Egy drb. borostyánfa Póla városából, (állítólag ennek lombjaiból kötöttek egykor Augusztus római császárnak koszorút); adom. özv. Pürstinger Károlyné, Kassa. — Négy drb. vizi növény Helgolandból; adom. Majorossy Mihály lelkész, Zdoba. — Egy emberi koponya szétszedve; egy szalonka koponya, egy drb. kövület; több drb. kisebb kagyló; adom. ifj. Kemény Lajos, Kassa. — A wieliczki sóbányák termelése, 20 darab különböző alaku kősóban feltüntetve; adom. Répászky József kanonok és dr. Strzelbiczki Szaniszló közjegyző közbenjárására a wieliczki sóbányák Igazgatósága — Összesen: 45 drb.

E szerint a múzeum gyarapodása következő:

I. Régiségtár	53 drb.
II. Pénz- és éremgyűjtemény . . .	284 „
III. Könyv- és okmánytár	343 „
IV. Kép- és szobortár	70 „
V. Természettajzi gyűjtemény . . .	45 „

Összesen . 795 drb.

Ezzel az utóljára kimutatott 29279 drb. szám 30074-re emelkedett.

Fogadják e helyen a mélyen tisztelt ajándékozók intézetünk hálás köszönetét. Szolgáljon további pártfogoltatásunkra az a tudat, hogy önzetlen áldozatkészségökkel, tehát tisztán társadalmi uton máris oly értékes gyűjteményt sikerült összehozni Kassán, melynek jótékony befolyása a közművelődésre mindinkább jobban érezhető.

Klimkovics Gábor,

muzeumi igazgató.

Az egylet kormányja.

Főpártfogó: Kassa sz. kir. város.

A tiszti kar:

Elnök: Nmélt. és főt. dr. Schuster Konstantin, kassai m. püspök, v. b. t. tanácsos, a Ferencz-József lovagrend nagykeresztese.

I. Alelnök: Loósz József, városi tanácsos.

II. Alelnök és igazgató: Klimkovics Gábor, ny. cs. kir. százados,

Titkár: Stöhr Antal, prem. főgym. tanár.

I. ór: Kapláresik Mihály, főreált. tanár.

II. ór: dr. Tóth Lőrincz, prem. főgym. tanár.

III. ór: Szekeress Frigyes, prem. főgym. tanár.

Pénztárnok: Maurer Rezső, borkereskedő.

Ellenőr: Maurer Adolf, könyvkereskedő.

Ügyész: Korányi Károly, közalapítványi ügyész.

Számvizsgálók: Horváth Lajos városi elemi tanító, Mocsáry József iparos és Stadler Sándor takarékpénztári igazgató.

A választmány:

Antal Emil, v. urad. ügyész.
Benzúr Géza, köz- és váltó-
ügyvéd.

Berzeviczy Egyed, cs. kir. ka-
marás.

Bielek Aladár, háztulajdonos.
Darvas Imre, abauj-torna m.
főispán.

Demeter Manó, háztulajdonos.
Dragóner Béla, hitelemző.
Éder Ödön, köz- és váltó-
ügyvéd.

Farkas István, főszolgab. Léh.
Fekete István, földbirtokos.
Forgách József, földbirtokos.
Gerhardt György, vár. hiva-
taltok.

Görög Gyula, főreált. tanár.
Gf. Hadik Endre, földbirtokos.
Hegedüs Lajos, háztulajdonos.
Dr. Hohenauer Ignác, lap-
szerkesztő.

Juhász Mihály, köz- és váltó-
ügyvéd.

Karsa Tamás, abauj-torna m.
főjegyző.

Kemény Géza, kereskedő.
Mártonfy Márton, polg. isk.
igazgató.

Mauritz Rezső, főreált. igazg.
Müllner Frigyes, főgym. rajzt.
Naményi Gyula, m. árvasz.
elnök.

Novelly Sándor, k.- és ipark.
elnök.

Ruszkó Zsigmond, kir. törv.
bíró.

Sudy Kapisztrán, v. elemi isk.
igazgató.

Szikay Lipót, főreált. tanár.
Szilez István, hites ügyvéd.
Timkó József, városi tanácsos.
Ifj. Várkonyi János, kereskedő.

Szolga: Derfinyák Károly.

A felsőmagyarországi muzeum-egylet tagjainak névsora.*)

A) Tiszteletbeli tagok :

Óta.

- 1876. Benczúr Gyula, fest. tan. ig. Bpest.
- 1883. Brunner Ferencz, nyug. tábornok.
- 1885. Csoma József, földbirtokos, Devecser.
- 1879. Dr. Fraknói Vilmos, akad. főtittk. Bpest.
- 1876. Fulin Rinaldo, lovag, Velence.
- 1874. Geduly Ferencz, o. műeml. titk., Bpest.
- 1874. Dr. Hampel József, m. n. muzeumi őr, Bpest.
- 1874. Dr. Henszlmann Imre, egyetemi tanár, Bpest.
- 1883. Hidasy Kornél, püspök, Szombathely.
- 1877. Dr. Horváth Géza, orvos, Bpest.
- 1874. Dr. Ipolyi Arnold, püspök, Nagyvárád.
- 1876. Klimkovics Ferencz, a. fest. fg. r. t., Bpest.
- 1874. Dr. Krenner József, m. n. muz. őr, Bpest.
- 1874. Latinovics Albin, földb., Baja.
- 1877. Lotz Károly, akad. fest., Bpest.
- 1883. Dr. Moskovics Leo, orvos.
- 1874. Br. Nyáry Jenő, földb., Bpest.
- 1876. Gf. Péchy Manó, földb., B.-Váralja.
- 1874. Pulszky Ferencz, m. n. muz. ig., Bpest.
- 1874. Dr. Römer Flóris, apát-k., N.-Várad.
- 1877. Rottauscher Károly, nyug. tábornok, Bécs.

*) A helybelieknél a lakhely nincs kitéve.

Óta.

1885. Semsey Andor, földb., Bpest.
 1876. Stefani Frigyes, lovag, Velence.
 1886. Szilágyi Sándor, egyetemi könyvtárnok, Bpest.
 1877. Dr. Szabó József, e. tan., Bpest.
 1876. Telepy Károly, akad. fest., Bpest.
 1879. Dr. Thallóczy Lajos, or. lev. tiszt, Bpest.
 1876. Trefort Ágoston, m. k. v. és k. min., Bpest.
 1877. Ujházy Ferencz, ak. fest., Bpest.
 1879. Gf. Zichy Jenő, földb., Bpest.
 1874. Gf. Zichy Rezső, földbirt., Enyiczke.

Összesen : 31.

B) Alapító tagok.

Óta.	Forint
1876. Bárczay Ödön, földbirtokos, Bárcza	100
1884. Barthos Tivadar, közalap. ügyész	25
1885. Batek Vincze, földbirtokos, Györgyi	25
1884. Benczur Gyula, fest. m. tan. ig., Bpest	25
1876. Benedek Ferencz, prem. főg. igazgató	100
1884. Bezsilla Samu, köz- és váltóügyvéd	30
1876. Bulyovszkyné-Szilágyi Lilla, Bpest	100
1878. Csoma József, földbirtokos, Devecser	100
1884. Dessewffy Sándor, kanonok	50
és egy db. 60 frt névért. Kassa népbankirészevény.	
1876. Fábíán Imre, prem. főg. tanár	100
1885. Fayt István, rajztanár, Rózsahegy	25
1876. Fülöpp Károly, köz- és váltóügyvéd	100
1883. " " " " "	5
1884. " " " " "	10
1873. Gf. Forgách Kálmán, földbirt. †	100
1873. Gf. Forgách László, földbirt., N-Szaláncz	100
1875. Gf. Hadik-Barkóczy Ilona, Pálócz	100
1884. Heffler Konrád, pr. jószágkorm., Jászó	25
1873. Horovitz Mór, festő	100

Óta.	Forint
1884. Horváth Lajos, v. tanító	26
1881. Jakabfalvay Ferencz, kir. tan., földbirt.	100
1876. Jakab Péter, építész	100
1885. Jókai Mór, országgyűlési képviselő, Budapest	50
1884. Katinszky Géza, tan. kép. tanár	25
1884. Kéler József, t. pénzt. elnök	25
1876. Dr. Klekner Alajos, j. ak. ig.	100
1873. Klimkovics Béla †	100
1885. özv. Klimkovics Béláné	25
1873. Klimkovics Ferencz, főg. r. tanár	100
1873. Klimkovics Flóris, szobrász	100
1873. Klimkovics Gábor, cs. k. százados	100
1884. Korláth Ferencz, gyógyszerész	25
1884. Dr. Kosztka József, orvos	25
1884. Kosztka Vincze, pr. főgymn. tanár	25
1873. Krajnyik László, birt. †	100
1884. Dr. Kussinszky Arnold, konv. el., Jászó	25
1884. Kytka Ferencz, kegy. a. ügyész	30
1885. Mayer Károly, kanonok	30
1878. Melezer István, ny. k. el., Bpest	100
1873. Molitorisz Dániel, magánzó	100
1884. Nagy László, k. törv.-bíró	100
1884. Orbán Bertalan, pr. főgymn. tanár	25
1884. Grf. Péchy Manó, f. b., B.-Váralja	100
1875. Perger János, k. püspök †	100
1873. Répászky Mihály, ak. építész	125. ₃₈
1878. „ „ „ „	94. ₇₀
1876. Schaller Ernő, e. i. ig. †	100
1884. Schlatter Alfréd, pr. főgymn. tanár	25
1884. Schmiedt Kálmán, pr. főgymn. tanár	30
1884. Dr. Senka József, orvos	25
1883. Siposs Pal, ügyvéd, Szikszó	110
1877. Dr. Schuster Konstantin, k. püspök	100
1876. Dr. Stöhr Antal, pr. főgymn. tanár	100
1885. Szász Domokos, reformatus püspök, Kolozsvár	25
1885. Tordássy András háztulajdonos	25

Óta.	Forint
1884. Dr. Tóth Lőrincz, pr. főgymn. tanár	25
1876. Vitális György, post. fogalmazó, N.-Várad	100
1885. Wandracsek Károly kanonok †	25
1876. Dr. Werner Rudolf, j. ak. tanár	100
1874. Werfer Károly, nyomdatulajdonos	100
1874. Grf. Zichy Rezső, földbirtokos	100
1876. A jászói prem. Répostság	100
1884. A kassai Műalmi Társaság	100
1883. A kassai Pennybank	100
1885. A kassai prem. Társház	54. ₂₀
1880. A kassai Vadásztársaság	100
Összesen : 65.	

C) Pártoló tagok:

Óta.
1884. Alber József, vasuti hivatalnok.
1884. Adler Vilmos, köz- és váltóügyvéd, Bpest.
1885. Andrejko János, épít. rajzoló.
1873. Angyal Gábor, v. e. tanító.
1872. Antal Emil, városi urad. főügyész
1876. Antalfy Lajos, cs. kir. őrnagy.
1872. Antolik Károly, főgymn. tan., Arad.
1875. Baczoni Albert, főreált. tanár.
1884. Bálint Béla, joghallgató.
1881. Bayer Leó, serfőző.
1878. Baross László, ügyvédi kamarai elnök.
1883. Barcs Pál, v. aljegyző.
1882. Bassó Bertalan, földb., Baksa.
1878. Bázel Aurél, főgymn. tanár, Bpest.
1876. Bázel Károly, földbirtokos.
1885. Beliusz József, postaig.-számtiszt.
1878. Beller Károly, kereskedő.
1885. Bellon Sándor, törv. jegyző.
1885. Bellus Ede, városi faraktárnok.
1874. Benczúr Géza, ügyvéd.

Óta.

- 1883. Benigni Sándor, bíró.
- 1885. Beresényi Dezső, megyei hivatalnok.
- 1875. Dr. Bernolák József, honv. főtörzsorvos.
- 1872. Bernovics Gusztáv, nyomdatulajdonos.
- 1885. Bernáth József megyei tisztviselő.
- 1881. Berzeviczy Egyed, cs. k. kam., földbirtokos.
- 1884. Berzeviczy Ilona úrnő.
- 1878. Bielek Aladár, magánzó.
- 1884. Binder Ernő, kereskedő.
- 1885. Blattny Ernő, v. erdész, Lőcse.
- 1884. Bodnár Ernő, főszolgabíró, Zsadány.
- 1884. Bolkai Vilmos, prem. tanár, N.-Várad.
- 1884. Boksch Béla, tanító.
- 1885. Dr. Brenesán Sándor, jogakad. tanár.
- 1885. Dr. Broósz László, ügyvéd.
- 1876. Brudl Fülöp, cs. k. hadnagy.
- 1884. Bugiewicz Vilmos, műalmi tiszt.
- 1881. Bögler János, vendéglős.
- 1885. Bukuresti B. János, gazd. int. tanár.
- 1876. Bulyi Dezső, ügyvéd.
- 1872. Id. grf. Csáky Rudolf
- 1884. Czeiningер Antal, földbirtokos.
- 1884. Cséplő Péter, prem. főgymn. tan., N.-Várad.
- 1884. Cserépy József, szállító.
- 1875. Csiskó János, ev. lelkész.
- 1878. Csoma István, földbirt., Kászony.
- 1885. Csövényi József, vasuti hivatalnok.
- 1884. Dr. Csőke József, köz- és váltóügyvéd.
- 1878. Clas Nándor, légszeszgy. igazgató.
- 1885. Cortez Arthur, mérnök
- 1878. Czinner Mór, kereskedő.
- 1883. Daróczy Mihály, ügyvéd, S.-Sz.-Péter.
- 1878. Darvas Béla, földbirt., Ujfalu.
- 1878. Darvas Imre, abaujm. főispán.
- 1872. Deil Jenő, keresk. és iparkamarai titkár.
- 1883. Demeter Manó, magánzó.

Óta.

- 1884. Demkő Imre, nyug. jogakad. igazgató.
- 1872. Gf. Dessewffy Dénes, földbirt., Finta.
- 1875. Desewffy Zsigmond, biztosító ügynök.
- 1878. Dorner Ferencz, földbirtokos.
- 1878. Dragoner Béla, hitelemző.
- 1878. Éder Géza, reált. tanár, Bpest.
- 1872. Éder Ödön, ügyvéd.
- 1878. Eckerdt József, földbirt., Gagy-Bátor.
- 1881. Erdélyi Géza, hiv., Debreczen.
- 1873. Erdődy János, tanítóképezd. igazgató.
- 1878. Fábíán Ferencz, plebános, Hidvég-Ardó.
- 1875. Fábíán János, abaujm. ügyész.
- 1881. Fábry Emil, prem. főgymn. tanár.
- 1872. Fábry Károly, magánzó.
- 1872. Fayt Antal, erdész, Ladna.
- 1878. Farkas István, főszolgabíró, Léh.
- 1878. Fekete István, földbirtokos Szkáros.
- 1881. Fischer Gusztáv, serfőző.
- 1878. Flickinger József, földbirt., Halmaj.
- 1884. Fleischer Gusztáv, gyártulajdonos.
- 1885. Fleischer Márk, vasuti főmérnök.
- 1885. Dr. Földi Miksa, orvos.
- 1884. Friedmann Bertalan, bérlő, Szend.
- 1884. Friedmann Mór.
- 1884. Friendt Nándor, körjegyző, F.-Méra.
- 1873. Frey Lajos, építész, Budapest.
- 1885. Frőde Vilmos, domépitési vezetőmester.
- 1872. Forgách József, földbirtokos, Kassa.
- 1881. Frankó István, tisztviselő.
- 1881. Gallik Géza, gyógyszerész.
- 1878. Géczy István, plebános, Csebb.
- 1884. Gebhardt Aladár, távirdatiszt.
- 1884. ifj. Gedeon Mátyás.
- 1872. Gerhardt György, városi tisztviselő.
- 1872. Gerhardt János, mérnök.
- 1884. Gerhardt Sándor, mérnök.

Óta.

- 1884. Gleviczky Sándor, mérnök.
- 1878. Grega András, iparos.
- 1881. Gönczy István, cs. k. kapitány.
- 1877. Görög Gyula, főreált. tanár.
- 1878. György Béla, földbirt., Szántó.
- 1876. Gf. Hadik Endre, földbirtokos.
- 1876. Gf. Hadik János, cs. kir. hadnagy.
- 1876. Gf. Hadik Sándor, joghallgató.
- 1884. Hagedorn Géza, kereskedő.
- 1884. Hajós Mór, bérlő.
- 1884. Hajós Izidor, magánzó.
- 1872. Haltenberger testvérek.
- 1872. Id. Halykó Mihály, iparos.
- 1881. Ifj. Halykó Mihály, hivatalnok.
- 1884. Hammersberg László, megyei aljegyző.
- 1872. Haske Emil, városi erdőmester.
- 1884. Haymann Ferencz, könyvkereskedő.
- 1885. Hedry Lőrincz, köz- és váltóügyvéd.
- 1872. Hegedüs Lajos, magánzó.
- 1884. Hensch Ernő, kereskedő.
- 1885. Herdiczky János, koresmáros.
- 1884. Dr. Hevessy Károly, köz- és váltóügyvéd.
- 1885. Hinsenkamp Bernát, gépészeti tan. tanár.
- 1882. Dr. Hohenauer Ignác, lapszerkesztő.
- 1884. Dr. Holländer Lajos, köz- és váltóügyvéd.
- 1885. Holländer Samu, kereskedő.
- 1878. Holicsék Pál, árvaház-felügyelő.
- 1884. Horalek Nándor, cs. k. hadnagy.
- 1878. Hubcsik József, községi elemi tan.
- 1884. Istvátfy Pál, pr. főgymn. tanár.
- 1881. Junger Gyula, ügyvéd.
- 1872. Juhász Mihály, ügyvéd.
- 1878. Kaczvinszky Béla, kereskedő.
- 1873. Kaczvinszky Géza, kir. járásbíró, Torna.
- 1884. Kálnay Sándor, főszolgabíró.
- 1873. Kaplácsik Mihály, főreált. tanár.

Óta.

1872. Dr. Károly Gy. Hugó, f. leányisk. tanár, Budapest.
 1876. Karsa Tamás, abaujm. főjegyző.
 1884. Karsa György, ügyvéd.
 1876. Keleti Gusztáv, akad. festész, Budapest.
 1881. Kemény Géza, kereskedő.
 1873. Kemény Lajos, magánzó.
 1884. Kelez Jenő, m. aljegyző.
 1884. Kerner József, v. zenet. tan.
 1884. Kiss Amália, kisasszony.
 1878. Kiszely József, köz- és váltóügyvéd.
 1884. Dr. Klein Fülöp, köz- és váltóügyvéd.
 1885. Klopsch Viktor, vasuti mérnök.
 1884. Dr. Klupaty Antal, jogakad. tanár.
 1883. Knopper Károly, iparos.
 1884. Kolaesek Vilmos, építész.
 1876. Kolacskovszky Elza, polg. isk. tanítónő.
 1884. Kornitzky György, vendéglős.
 1884. Koós Pál, megyei pénztárnok.
 1872. Korányi Károly, közalapítv. ügyész.
 1873. Kozák Endre, szállító.
 1876. Kozora Endre, plebános, Kavecsány.
 1879. Kozora Vincze, városi aljegyző.
 1873. Krajnyik Mihály, papnőveldei lelkész.
 1879. Krajnyik Ödön, földbirt., Göncz-Ruszka
 1881. Kriegerbeck Ferencz, cukrász.
 1884. Krusniczky János, pénzügyig. tiszt.
 1884. Külkey Nándor, földbirtokos, Szala.
 1884. Külkey Gyula, Szala.
 1884. Laday Kázmér, prem. kanonok, Jászó.
 1873. Lang Imre, építőmester.
 1883. Langh Nándor, magánzó.
 1875. Lapsánszky János, főreált. tanár.
 1882. Lekly Gyula, gép. tan. tanár.
 1884. Lencz Gyula, kereskedő.
 1873. Letzter Simon, fényképész.
 1884. Lipóczy József, nyomdász.

Óta

1876. Lokhorn János, városi alkapitány.
 1872. Loósz József, városi tanácsos.
 1885. Lukács János, gépészeti tanár.
 1872. Mácza János, telekkönyvvezető.
 1878. Magyarváry Endre, cz. kanonok, esp. pléb., Battyán.
 1885. Makovics Károly, posta fogalmazó.
 1872. Maléter Vilmos, magánzó.
 1884. Dr. Mariska Vilmos, jogakad. tanár.
 1872. Mártonfy K. Márton, polg. tan. igazgató.
 1882. Matyasovszky Ágoston, építész.
 1872. Maurer Adolf, könyvkereskedő.
 1872. Dr. Maurer Arthur, orvos, Rozsnyó.
 1872. Maurer Gyula, iparos.
 1872. Maurer Rezső, kereskedő.
 1878. Mauritz Rezső, főreált. igazgató.
 1885. Mayer József, kereskedő.
 1881. Meissner Regina, v. tanítónő.
 1885. Meliorisz Miklós, birtokos, Pusztaszöllöske.
 1884. Mihalszky István, iparos.
 1884. Mihók Sándor, kir. miniszteri irodaigazg., Budapest.
 1885. Miklós Dániel, honvéd hadbíró.
 1884. Mildner Ferencz, könyvkereskedő.
 1873. Mocsáry József, kereskedő.
 1872. Dr. Moskovics Jakab, városi főorvos.
 1872. Müllner Frigyes, főgymn. rajztanár.
 1872. Münster Tivadar, városi polgármester.
 1872. Miskovszky Viktor, akad. építész, főreált., m. t. a. tag.
 1875. Naményi Gyula, m. árvászéki elnök.
 1873. Novelly Antal, magánzó, Budapest.
 1875. Novelly Imre, mérnök, Budapest.
 1872. Novelly Sándor, keresk és iparkamarai elnök.
 1884. Ifj. Novelly Sándor, kereskedő.
 1884. Oswald Antal, kereskedő.
 1884. Pajkossy János, postatiszt.
 1884. Paraicz Ödön, törv. végrehajtó.
 1885. Paszlavszky Sándor, nevelő, Budapest.

Óta.

1873. Pausz Tivadar, üvegkereskedő.
 1873. Pellion Béla, mérnök, Budapest.
 1873. Pellion Lajos, erdész, Szászsebes.
 1873. Pischl Ferencz, m. kir. pénzügyi tanácsos.
 1873. Pocsátkó Viktor, papirkereskedő.
 1884. Polinszky Emil, m. é. k. vasuti felügyelő, Budapest.
 1881. Puky István, földbirtokos, Tomor.
 1875. Rakovszky György, országgyűlési képviselő.
 1884. Rakovszky Endre, alszolgabíró, Füzér.
 1884. Dr. Reissmann Armin, köz- és váltóüggyvéd.
 1882. Reisz Nándor, iparos.
 1873. Reitzner Felix, iparos.
 1885. Rélay Ferencz, háztulajdonos.
 1884. Rélay Róbert, köz- és váltóüggyvéd.
 1881. Révay Manó, főreált. tanár.
 1876. Roth Imre, fényképész.
 1879. Rottenberg Noë, elemi isk. igazgató.
 1884. Dr. Rössler István, jogakad. tanár.
 1873. Ruszinkó Zsigmond, kir. törv. bíró.
 1885. Ruttkay Ferencz, biz. tár. tisztviselő.
 1879. Saád Lajos, városi főkapitány.
 1879. Schadl János, gazd. tan. tanár, Keszthely.
 1884. Schalkház Lipót.
 1873. Schmidt Lajos, iparos.
 1885. Schmied Ede, vasuti postafőnök.
 1878. Scholtz Szilárd, földbirt., Gagy-Bátor.
 1873. Dr. Schütz Nándor, plébános.
 1885. Széman Gábor, kereskedő.
 1885. Sichert Samu, kereskedő.
 1884. Simonchich Gyula, honvéd alhadbiztos.
 1878. Siposs Gyula, kereskedő.
 1881. Sissoovich Károly, gazd. intézeti tanár.
 1884. Özv. Soltész Jánosné.
 1878. Soukup Adolf, városi mérnök.
 1881. Spielenberg István, honvéd-hadbíró.
 1881. Spielenberg József, birtokos, Gálszécs.

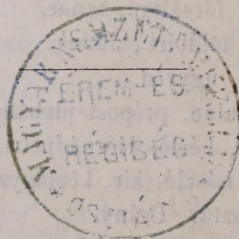
Óta.

- 1872. Stadler Sándor, tak.-pénztári igazgató.
- 1872. Steer Ferencz, k. táblabíró, Budapest.
- 1884. Steiger Ferencz, tanító.
- 1878. Stépán Vince, földbirtokos.
- 1881. Stollár Gyula, gazd. tan. tanár.
- 1885. Straka Ágoston, vasuti mérnök.
- 1884. Stuller József, m. árv. ülnök.
- 1878. Sudy János, közs. elemi tan. igazgató.
- 1878. Szabó József, plébános, Mindszent.
- 1878. Szalay József, földb., Bánóc.
- 1872. Szakkay József, állami gép. t. igazgató.
- 1872. Szakmáry Károly, kereskedő.
- 1878. Szathmáry Kálmán, m. kincst. urad. ügyész, N.-Becskerek.
- 1883. Szecey István, földműves isk. igazgató.
- 1883. Szekerák Vince, kereskedő, Székesfehérvár.
- 1881. Szekeress Ödön, prem. főgymn. tanár.
- 1884. Dr. Szele Andor, jogtanár.
- 1884. Özv. Szentlélek Gyuláné.
- 1884. Szerdahelyi János, plébános, Léh.
- 1878. Szerencsy Ede, gyártulajdonos.
- 1873. Szikay Lipót, főreáltan. tanár.
- 1878. Sziklay Ede, földbirt., Jánok.
- 1872. Szilez István, ügyvéd.
- 1876. Szinyey Bertalan, prépost-plébános, Szinye.
- 1878. Szluka Rezső, bérlő, Hernádpetri.
- 1878. Szmrecsányi László, kir. közjegyző.
- 1883. Szövényi Gusztáv, Csány.
- 1873. Sztudinka Gyula, iparos.
- 1878. Téglássy András, földbirt., Korlát.
- 1884. Tfírst Vendel, városi aljegyző.
- 1872. Timkó József, ügyvéd.
- 1883. Tomka Mór, pénzügyig. titkár
- 1878. Tok Samu, ügyvéd, Torna.
- 1872. Tóth János, iparos.
- 1885. Tóth János, koresmáros.
- 1885. Trykall Róbert, cs. kir. katona-plébános.

Óta.

- 1884. Ungár Ignác, gyáros.
- 1884. Ungár Jónás, gyáros.
- 1878. Vadász József, főreált. tanár.
- 1885. Valko Nándor.
- 1872. Ifj. Várkony János, kereskedő.
- 1885. Vencz Oszkár, vasuti mérnök.
- 1878. Dr. Verédy Károly, kir. tanfelügyelő.
- 1885. Weisz Izidor, vállalkozó.
- 1884. Widder Mór, földbirtokos, Széplak.
- 1872. Willenrotter Henrik, v. tisztviselő.
- 1885. Wilkovszky József, közs. tanító.
- 1878. Wojnárovits Sándor, honv.-huszár ezredes, Kecskemét.
- 1885. Závodszy Adolf, főreált. tanár, Szeged.
- 1884. Závodszy Ferencz, megyei tisztviselő.
- 1884. Zohor János, vendéglős, L.-Mihályi.

Összesen : 287.

Dr.